

**Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**Розробка та просування інклюзивного гірського туру в напрямку
Україна-Франція**

Здобувачки Єлизавети САВЧЕНКО

Керівники д.е.н., проф. Олена МЕЛІХ

к.е.н., ст.викл. Світлана ШЕКЕРА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 07.06.2022р., протокол № 11.

Завідувач кафедри ТБтаР _____ Олена МЕЛІХ

Одеса - 2022 рік

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ)

Факультет	Технології вина та туристичного бізнесу
Кафедра	Туристичного бізнесу та рекреації
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Міжнародний туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри ТБтаР

д.е.н., проф. Меліх О.О.

11 лютого 2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Єлизавети САВЧЕНКО

1. Тема роботи «Розробка та просування інклюзивного гірського туру в напрямку Україна-Франція»
Затверджена наказом академії від 03.11.2021 наказ № 921-03
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 06.06.2022
3. Вихідні дані роботи
література з туризму, навчальні посібники, законодавчі акти, інтернет-видання
4. Перелік питань, які потрібно розробити
РОЗДІЛ 1 Інклюзивність туризму: основи, розвиток, концепція
РОЗДІЛ 2 Теоретико - методологічні основи спортивного та інклюзивного туризму
РОЗДІЛ 3 Розробка інклюзивного гірськолижного туру в напрямку Україна-Франція
5. Перелік графічного матеріалу
Презентація до кваліфікаційної роботи (18 слайдів)

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 3	В'ячеслав ІВАНЧЕНКОВ	11.02.22	06.06.22

7. Дата видачі завдання 11.02.2022

Керівники _____ д.е.н., проф. Олена МЕЛІХ.

_____ к.е.н., ст.викл. Світлана ШЕКЕРА

Завдання прийняв до виконання _____ Єлизавета САВЧЕНКО

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	РОЗДІЛ 1 Інклюзивність туризму: основи, розвиток, концепція	01.03.2022
2.	РОЗДІЛ 2 Теоретико - методологічні основи спортивного та інклюзивного туризму	01.04.2022
3.	РОЗДІЛ 3 Розробка інклюзивного гірськолижного туру в напрямку Україна-Франція	25.05.2022
4.	Оформлення	01.06.2022
5.	Презентація	05.06.2022
6.	Перевірка на плагіат	06.06.2022

Здобувачка _____ Єлизавета САВЧЕНКО

Керівник/ки роботи _____ д.е.н., проф. Олена МЕЛІХ

_____ к.е.н., ст.викл. Світлана ШЕКЕРА

АНОТАЦІЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Робота містить 115 сторінок, 7 таблиць, 15 рисунків, список літератури з 65 найменувань, 3 додатків.

Метою виконання роботи є розробка гірського (спортивного) туру для всіх без виключення туристів, просування цього туру як інклюзивного.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають інклюзивність (доступність) в активних видах туризму.

Завданням роботи передбачено:

- 1) розкрити сутність поняття «інклюзивності туризму», описати основи доступності в туризмі, виклики, та основні ідеї і концепції її розвитку,
- 2) поєднати в турі спортивний та інклюзивного відпочинок,
- 3) в напрямку Україна-Франція розробити новий тур.

За результатами виконаної роботи сформульовані висновки щодо актуальності інклюзії в туризмі, поєднання активних видів відпочинку та доступності всім членам суспільства.

Одержані результати можуть бути використані в роботі туристичних агенцій та туроператорів, в роботі гідів гірськолижного туризму.

Рік захисту роботи 2022.

SUMMARY

of the bachelor's thesis

The bachelor's thesis contains 115 pages, 7 tables, 15 figures, bibliography of 65 titles, 3 appendices.

The purpose of the work is: to develop a sport-tour for all tourists (without exception), promoting this tour as inclusive tour.

The object of analysis, generalization and research are inclusiveness (accessibility) in active types of tourism.

The task of the work is:

1) to reveal the essence of the concept of «tourist inclusiveness», to describe the basics of accessibility in tourism, challenges, and the main ideas and concepts of its development,

2) conglomerate sport and inclusive recreation in the tour,

3) to develop a new tour in the direction of Ukraine-France.

Based on the results of the work performed, conclusions were formulated on the relevance of inclusion in tourism, a combination of active recreation and accessibility to all members of society.

The obtained results can be used in the work of travel agencies and tour operators, in the work of guides of ski-tourism.

The bachelor's thesis defense: year 2022.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТУРИЗМУ: ОСНОВИ, РОЗВИТОК, КОНЦЕПЦІЯ.....	9
1.1. Інклюзивність в туристичній сфері в аспекті доступності та реабілітації для туристів.....	9
1.2. Інклюзивність в туристичній сфері в аспекті ведення бізнесу.....	17
Висновки до 1 розділу	25
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СПОРТИВНОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ.....	27
2.1. Теоретичні аспекти спортивного туризму	27
2.2. Спортивний туризм та спортивні івенти як перспективний напрямок розвитку міжнародного туризму.....	34
2.3. Паралімпійські змагання як шлях до сталого розвитку людства.....	40
2.4. Гірський туризм та альпінізм: історія розвитку та ресурсна база.....	44
2.5. Сучасний стан альпінізму в Україні.....	54
2.6. Проблеми та перспективи інклюзивності турів в Україні.....	58
Висновки до 2 розділу.....	62
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ.....	65
3.1. Особливості інклюзивного гірськолижного туризму.....	65
3.2. Вибір об'єктів туру та програма туру.....	71
3.3. Розрахунок вартості туру.....	82
3.4. Способи просування туру.....	85
Висновки до 3 розділу.....	91
ВИСНОВКИ.....	93
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98
ДОДАТКИ.....	105

ВСТУП

Актуальність теми «Розробка та просування інклюзивного гірського туру в напрямку Україна-Франція» полягає в організації видів туризму для всіх туристів, без обмежень і виключень. Оскільки сьогодні осіб з інвалідністю стає все більше (приблизно 15% в світі за даними Національної Асамблеєю Людей з Обмеженими можливостями), туризм в свою чергу вимагає своєчасного реагування та впровадження нових методів реабілітації та інтеграції осіб з інвалідністю в суспільство. Одним із ефективних видів реабілітації стає інклюзивний реабілітаційно-соціальний туризм.

Інклюзивний туризм спроможний залучити до подорожі будь-яку людину, незалежно від її можливостей та за умови забезпечення доступності до об'єктів туристичної інфраструктури.

Інклюзивний процес розвитку туризму, який має на увазі доступність туризму для усіх, в плані пристосування інфраструктури туристичних центрів і об'єктів туристського показу до різних потреб усіх людей, у тому числі інвалідів, літніх, їх опікунів і членів сімей, людей з тимчасовими обмеженими можливостями, сімей з маленькими дітьми тощо, має розповсюджуватися і гірський туризм, який раніше вважався активним і менш доступним.

Приклад Франції та доступності на гірськолижних курортах відпочинку для всіх вважається класичним, тому саме до цієї країни планується розробити тур. Також передбачено розкрити сутність поняття «інклюзивності туризму», описати основи доступності в туризмі, виклики, та основні ідеї і концепції її розвитку, поєднати в новому турі спортивний та інклюзивного відпочинок, розрахувати вартість туру та запропонувати методи його просування.

Також актуальність зазначеної теми проявляється також в покращенні міжурядових, міжнаціональних економічних та політичних стосунках України і Франції.

Практика упровадження інклюзивного туризму закордоном доводить, що перш за все необхідно створення безбар'єрного середовища, адаптація екскурсійних маршрутів, туристичних та історичних пам'яток до потреб осіб з інвалідністю. Україні варто упровадити кращий досвід країн щодо організації надання туристичних послуг пізнавальний, активних видів туризму особам з інвалідністю, зокрема створення спеціальних сайтів, брошур, диджиталізація пошуку маршрутів та переобладнання спорядження для спортивного туризму та ін.

Отже, інклюзивний туризм може стати унікальним явищем для реабілітації осіб з інвалідністю, включаючи як пізнавальний процес, так і можливість повноцінної соціалізації в спортивних івентах, що і пропонується в третьому розділі кваліфікаційної роботи.

Апробація проєкту туру була представлена на 18 Всеукраїнській науковій конференції студентів з розділу «Харчові технології» ОНТУ у 2022 році з доповіддю «Розробка інклюзивного гірсько-лижного туру».

РОЗДІЛ 1 ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТУРИЗМУ: ОСНОВИ, РОЗВИТОК, КОНЦЕПЦІЯ

1.1. Інклюзивність в туристичній сфері в аспекті доступності та реабілітації для туристів

Туризм — тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання із оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування.

Туризм проявляється як форма суспільного споживання специфічних благ, послуг та товарів, що об'єктивно розвинулась унаслідок соціологізації відтворювальної функції, утворивши галузь діяльності зі створення цього специфічного продукту та організації його споживання, яка за кінцевим призначенням та характером діяльності належить до споживчих галузей господарства [1].

Всім хочеться жити у справедливому суспільстві — і мати можливість легко подорожувати. Дивлячись на це, слід чітко розуміти, що таке інклюзивний туризм і чому він важливий для всіх.

Спочатку розберемося з тим, що означає «інклюзивність» або «інклюзія». Це такий принцип організації життя в суспільстві, який дозволяє брати участь у її різних аспектах (повсякденне життя, освіта, культура та мистецтво) всім людям, незалежно від їх зовнішності, походження, гендеру, стану здоров'я.

Процес взаємодії людей з особливими потребами здоровими людьми називається інклюзією. Слово інклюзія походить від латинського include – укладаю, вмикаю. Тлумачний словник Ожегова С.І. та Шведової Н.Ю. наводить чотири значення слова «інклюзивний» [2]. Термін використовується в книжковій лексиці, в лінгвістиці, в системі освіти, фізики. Загальне значення терміна «інклюзивний» — що передбачає включення когось або чогось у загальну картину. Інклюзією називається

процес реального включення інвалідів до активного життя. Проте різні автори розкривають цей термін у різних трактуваннях.

«Інклюзивний туризм» не треба плутати з терміном «all inclusive» (все включено). Друге поняття зазвичай використовують у рекреаційному туризмі. Єдиного поняття, що таке інклюзивний туризм, нині немає, або якщо бути точніше – є кілька взаємозамінних тлумачень цього поняття. Смысловое значення інклюзивного туризму має безліч визначень.

Інклюзивний туризм означає, що всі мандрівники можуть користуватися туристичними послугами без обмежень, незалежно від інших людей, на рівних умовах та з почуттям власної гідності. Зокрема, приділяється увага мандрівникам із особливими потребами у доступності. Це може бути доступність у пересуванні, візуальна та слухова доступність. Доступність означає рівний для кожної людини доступ до інфраструктури, транспорту, інформації та зв'язку. Це визначення Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) [3] — спеціалізованої установи системи ООН, котра об'єднує 157 держав-членів, що займається розвитком сталого та загальнодоступного туризму. Провідна міжнародна організація у сфері туризму.

Всесвітня туристична організація навіть сформулювала визначення цього явища — це форма туризму, що включає процес співпраці між різними учасниками сфери туризму, що дозволяє людям з особливими потребами в доступності, включаючи мобільну, візуальну, слухову та когнітивну складові доступності, функціонувати незалежно, на рівних умовах, із почуттям власної гідності через надання універсальних туристичних продуктів, послуг та середовища.

У літературі можна зустріти також інші терміни:

- туризм для всіх (англ. «tourism for all»);
- туризм без бар'єрів або безбар'єрний туризм (англ. «tourism without barriers», нім. «Barrier-frei tourismus»):

- доступний туризм (англ. «accessible tourism»);
- доступний туризм всім (англ. «accessible tourism for all»).
- адаптовані для людей з вадами зору або людей з вадами слуху.

Важливо розуміти і відзначити, що все це — про те саме.

Рис.1 Туризм без бар'єрів

Багато з цих прикладів часто зустрічаються в поїздках Європою та США, коли туристи з легкістю дістаються вокзалу з величезною валізою, не запнувшись на жодному бордюрі — тому що на шляху людини їх просто немає.

Інші приклади:

- Інформаційні таблички та знаки написані добре помітним, контрастним шрифтом.
- Ширина дверей не менше 85 см, пороги не більше 2 см, щоб зайти, не потрібно підніматися сходами. Ширина міських доріжок та алей — не менше 180 см: це дозволяє людям йти у різних напрямках, а також рухатися поруч пішоходу та людині в інвалідному візку. Інклюзивний туризм означає, що такі ж доріжки прокладені і до пляжів.

- Всі необхідні об'єкти (наприклад, вимикачі, ручки, розетки) знаходяться не вище 120 см і не нижче 40 см, так що до них можна дістати стоячи або сидячи.
- Щоб потрапити до автобуса чи поїзда, не потрібно підніматися сходами.
- Простори добре освітлені, переходи між різними просторами позначені контрастними кольорами та текстурами. Пішохідні переходи ясно позначені, на них є світлові та звукові сигнали.
- Доступність інформації: екскурсії жестовою мовою, музеї, Основним принципом інклюзивного туризму є універсальний дизайн [4], тобто той, що враховує особливі потреби і при цьому відповідає всім категоріям людей.

ДЛЯ КОГО АКТУАЛЬНИЙ ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ?

Рис.2 Для кого актуальний інклюзивний туризм?

Ось що сказав про доступність туризму Талеб Ріфаї, Генеральний секретар ЮНВТО: «Доступність — це центральний елемент будь-якої соціально-відповідальної та сталої політики у галузі туризму. Це неодмінна умова дотримання прав людини та виняткова можливість для бізнесу. Крім

того, ми маємо визнати, що доступний туризм піде на користь не лише людям з інвалідністю або особливими потребами, від неї виграємо усі ми».

Кожен з нас у певний момент життя потребує комфортніших умов для відпочинку, адже всі ми колись були маленькими, майже кожен колись подорожував з великими валізами, і кожен з нас хоче жити із задоволенням у літньому віці.

Вперше про інклюзивний туризм заговорили ще у 80-х роках минулого століття. Слід зазначити деякі моменти, які є важливими у такій формі туризму [6]:

- По-перше, вже згадана нами доступність та рівні права. Тут слід бути обережним. Коли говориться «доступний», то немає на увазі фінансової вигоди або недорогих послуг. Це зовсім інше: люди з особливими потребами мають таке ж право вільно, без будь-яких перешкод (від незнання іноземної мови до необхідності у супроводі) вирушати у подорожі, відвідувати музеї, користуватися транспортом, отримувати необхідну інформацію тощо. (Стаття 30 Конвенції ООН) [5]. При цьому люди з особливими потребами не повинні додатково платити за отримання відомостей про спеціалізовані сервіси та послуги.

- По-друге, співпраця учасників. Для розвитку інклюзивного туризму важливим є діалог між трьома сторонами: людьми з особливими потребами – тільки вони знають, що їм справді потрібно; туристичною галуззю – важливе бажання та готовність підвищувати свою доступність; державою – розробка законодавчих актів та впровадження стандартів, які стимулюватимуть розвиток цієї форми подорожей.

- По-третє, зазначена нами раніше універсальність. Існують цілі статті, присвячені універсальному дизайну у туризмі. Якщо коротко – будь-які продукти, послуга, навколишнє середовище у сфері відпочинку повинні одночасно враховувати особливі потреби та бути зручними абсолютно для всіх. Наприклад, ліфт повинен відповідати цілій низці вимог: кнопки

поверхів на панелі повинні бути опуклими, а цифри розбірливими, прибуття на потрібний поверх має аудіально супроводжуватися, розміри кабіни повинні бути не менше 1,1 м на 1,5 м. І тому подібних прикладів безліч.

Також важливим моментом інклюзивного туризму є наступне — це не тільки доступні та комфортні міста, а й сервіс, готовий працювати з усіма людьми та їхніми потребами. Для людей з інвалідністю можуть знадобитися додаткові послуги: наприклад, ветеринарна служба для собак-поводирів або послуги з ремонту протезів та обладнання, адаптовані таксі.

З розвитком інклюзивного туризму подорожувати стає найпростіше. Від універсального дизайну виграють (див. рис.2):

- люди з інвалідністю та люди із захворюваннями зору, слуху, опорно-рухового апарату;
- батьки з дітьми; вагітні жінки;
- люди похилого віку;
- мандрівники, які не знають іноземної мови;
- мандрівники з важким багажем.

Так що інклюзивний туризм буде корисний усім нам уже зараз, не кажучи вже про той час, коли ми всі одного разу вийдемо на пенсію [7].

Загалом значення термінів, що визначають туризм для людей з обмеженими можливостями, близько 30 років є предметом дискусії. Термін «туризм, доступний всім» закріплений у багатьох міжнародних нормативних правових документах.

У 1991 році Генеральною асамблеєю ЮНВТО було прийнято резолюцію «Створення можливостей для туризму людям з обмеженими можливостями у 90-ті роки». Пізніше, у 2005 році, у грудні такий вид туризму для людей з обмеженими можливостями отримав назву «Туризм, доступний для всіх». Цей термін закріплено у багатьох міжнародних документах [8]. Проте протягом 30 років терміни, що позначають туризм для осіб з обмеженими можливостями, залишаються предметом дискусії.

Деякі важливі моменти з історії «Доступного туризму»

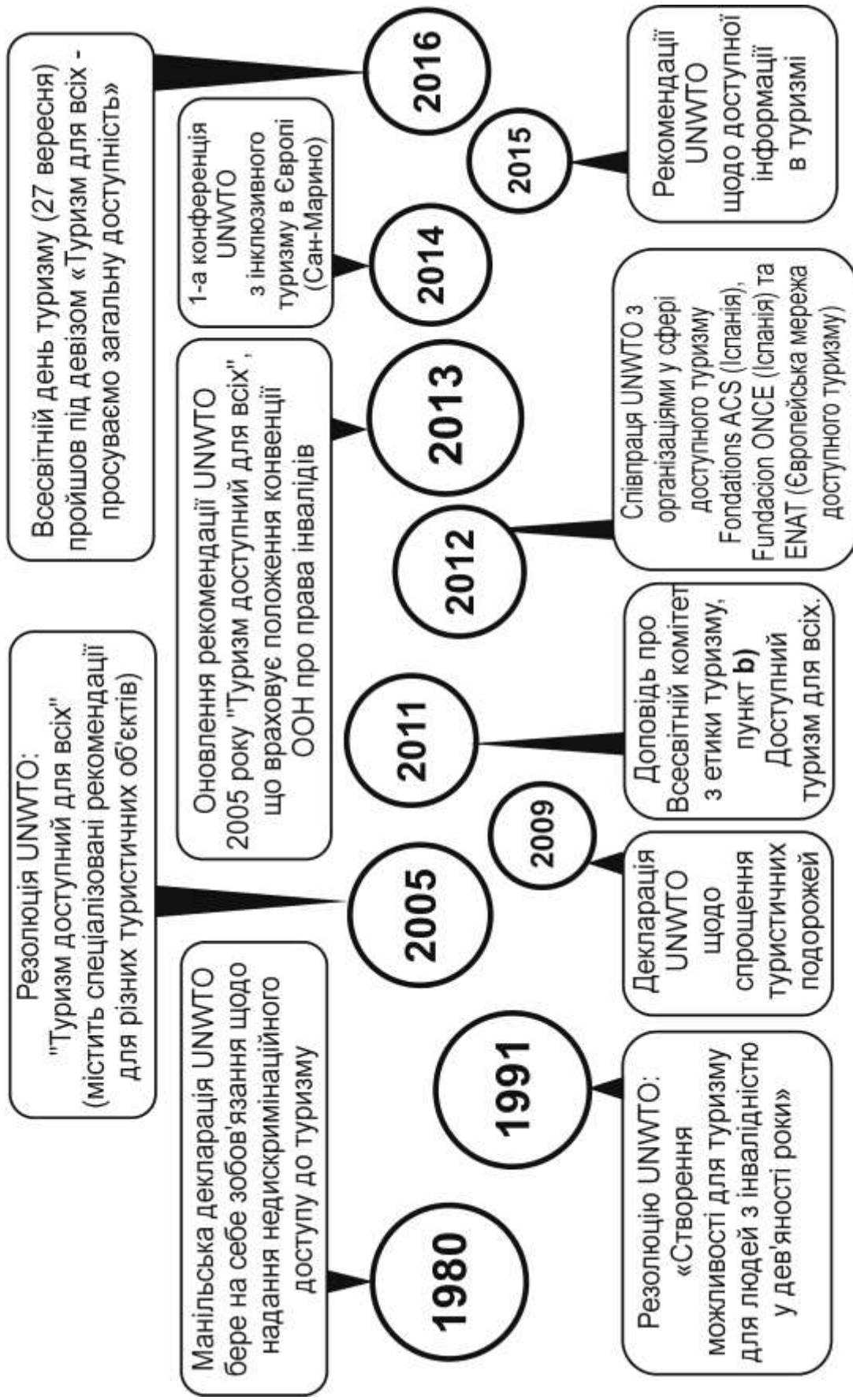

Рис.3 Деякі важливі моменти з історії «Доступного туризму»

Історично практика інклюзивного туризму існує лише 30 років. На початку 1991 року Генеральна асамблея ЮНВТО (UNWTO) ухвалила резолюцію «Створення можливостей для туризму людям з обмеженими можливостями у 90-ті роки». В 1993 ООН прийняла Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. У документі вказані цільові галузі для створення рівних можливостей, до яких належить доступність матеріального оточення, інформації. У грудні 2006 року Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Конвенцію про права інвалідів. Конвенція ООН про права інвалідів - перший юридично обов'язковий міжнародний інструмент, що гарантує права людей з інвалідністю та, що не менш важливо, що встановлює зобов'язання держави щодо забезпечення цих прав.

2005 року в Дакарі інклюзивний туризм був названий як «туризм, доступний для всіх». Ми бачимо, що для зародження основ інклюзивного туризму, як мінімум, було необхідно прийти до прийняття інвалідів у суспільстві, прийняття законодавчих міжнародних актів та резолюцій, які регламентували б права інвалідів, до створення умов та відповідної інфраструктури для їх успішної взаємодії з суспільством. Таким чином, інклюзивний туризм починає свій розвиток лише з 90-х років минулого століття.

У Конвенції ООН про права інвалідів йдеться, що доступність виявляється у рівному доступі до:

- фізичного оточення;
- транспорту;
- інформації та зв'язку, включаючи інформаційно-комунікаційні технології та системи;
- інших об'єктів та послуг, відкритим або наданим для населення, як у міських, так і сільських районах.

Держави-учасниці Конвенції повинні розробляти мінімальні стандарти, що передбачають доступність об'єктів, послуг та інформації,

організовувати інструктаж з проблем доступності, розвивати різноманітні форми надання допомоги та підтримки людям з інвалідністю [9].

Вже більш ніж за 30 років існування поняття та явища інклюзивний туризм була виконана величезна робота всім світовим співтовариством, і розвиток загальнодоступного туризму продовжує розвиватися на благо суспільству, що є добрим знаком як для людських взаємовідносин, так і для розвитку бізнесу в цьому напрямку.

1.2. Інклюзивність в туристичній сфері в аспекті ведення бізнесу

Коли говорять про інклюзивний туризм, насамперед можуть мати на увазі людей з тією чи іншою формою інвалідності. Але це далеко не єдина категорія населення, яка потребує безбар'єрного відпочинку. Літнім людям, сім'ям з маленькими дітьми, вагітним жінкам, людям з тимчасовими проблемами здоров'я (наприклад, з переломом руки), іноземцям, що погано знають мову, туристам з великим багажем, а також людям різних зростання та комплекції також необхідні особливі умови для комфортної подорожі (див. Рис.2 Для кого актуальний інклюзивний туризм?).

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я [10], у світі мешкає близько 785 мільйонів людей з інвалідністю, а це становить приблизно 15% населення земної кулі. А тепер уявимо собі: понад два мільярди людей безпосередньо стикаються із цією проблемою (якщо враховувати членів сімей). Це майже третина всіх жителів планети.

Якщо говорити про Європейський Союз, то кількість жителів з особливими потребами та представників старшого віку сягає 127 мільйонів. Тобто, близько 27% всіх жителів.

В Україні — понад 2,8 мільйона людей мають статус інвалідності, включаючи дітей (151 тисяча). Це становить 6,1% загальної чисельності населення (на 2020 рік).

Зростає і кількість людей похилого віку.

За прогнозами, до 2030 року у світі кількість людей, що стануть старшими за 65 років, складе 1 мільярд. По суті, кожен восьмий житель планети входить до цієї категорії. До 2050 року ця цифра збільшиться, і люди, старші за шістьдесят, становитимуть уже 20% всього населення.

В Україні налічується приблизно десяти мільйонів мешканців, які досягли вікової позначки 60 років (за даними Державної служби статистики України на 2020 рік) — близько 20% населення нашої країни [11].

І це цифри лише за двома категоріями. Порахувати всіх людей, яким потрібні особливі умови для комфортних подорожей, складно. Але представлені дані свідчать, що цільова аудиторія інклюзивного туризму досить велика.

Цей сегмент ринку має великий потенціал для туристичної індустрії. Загальна сума доходу від світового туризму становить півтора трильйона доларів на рік, у середньому — 4 мільярди \$ на день.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ І ТУРИСТИЧНИЙ РИНОК

Загальна сума надходжень від туризму світі
1,5 трильйона \$

Рис. 4 Інклюзивний туризм і туристичний ринок

Незважаючи на те, що рівень інклюзивності невисокий і багатьох умов просто немає, вже сьогодні 11% усіх потоків туристів посідає інклюзивні варіанти відпочинку.

Досвід деяких країн показує, наскільки вигідним може бути розвиток цього напрямку. Ось кілька прикладів:

1) США, які у 2015 році посіли перше місце з доходу від туризму, 22% дорослого населення становлять люди з особливими потребами. З них понад половина – активні туристи, які витратили на подорожі 17 мільярдів доларів. Причому, у США є специфіка: інклюзивні турпродукти переважно пов'язані з круїзним відпочинком. У американців дуже високі вимоги до обладнання прогулянкових лайнерів та сервісів, що надаються під час подорожей. Велика частка наведених цифр посідає цей вид відпочинку. Якщо врахувати, що люди з проблемами здоров'я подорожують з одним або декількома супроводжувачами, то реальний економічний ефект стає значнішим. Щорічно відбувається приблизно 73 мільйони подорожей.

2) В Австралії реалізується безліч досліджень та проєктів, спрямованих на розвиток інклюзивного туризму. Ознайомитися з результатами проведених досліджень можуть усі охочі. Загальні витрати мандрівників із проблемами здоров'я налічують 8 мільярдів доларів на рік – це 11% від усіх витрат на туризм. У країні мешкає приблизно 20% людей згаданої категорії. Примітним є той факт, що близько 88% з них активно подорожують. Це вкотре доводить необхідність розвитку безбар'єрного туризму.

3) Великобританія також приділяє багато уваги доступному туризму – розробляє стратегії розвитку та механізми оцінки доступності, вимірює статистику тощо. Країна щорічно поповнює скарбницю на 12 мільярдів фунтів за рахунок подорожей не лише іноземних, а й британських туристів із особливими потребами та їхніми компаньйонами.

4) Досвід Європейського Союзу Порівняно з попередніми країнами, тут «підраховують» не лише людей з різною формою інвалідності, а й інші аудиторії, які потребують особливих умов (наприклад, люди похилого віку). За статистичними даними, доступних умов потребують

близько 140 мільйонів європейців, і їх ця кількість зростає з кожним роком. У 2015 році інклюзивний туризм приніс Євросоюзу 786 мільярдів євро, враховуючи витрати на подорожі не лише людей з особливими потребами, а й супроводжуючих.

Цікаво, що туристи з особливими потребами витрачають на відпочинок більше грошей, ніж «середні» мандрівники, і воліють відпочивати в «низький» сезон, коли попит на туризм знижується. Ці люди здійснюють безліч поїздок – 783 мільйони за 2012 рік у рамках Євросоюзу. Причому вони подорожують переважно усередині своєї країни. До 2020 року кількість туристичних переміщень збільшилась до 862 мільйонів.

Приклади успішної реалізації інклюзивного туризму є у всьому світі. Наприклад, у Барселоні є спеціальний сайт про інклюзивний туризм [12], де можна вибрати пам'ятки, доступні при тому чи іншому виді обмежень, дізнатися про подробиці функціонування транспорту, знайти готель з доступною інфраструктурою та спеціалізовані сервіси для людей з інвалідністю, замовити тур за маршрутом, доступним для інвалідної візки, подивитися відео з жестовим мовою.

На відповідному сайті Берліна [13] є спеціальні тури для людей з обмеженою мобільністю, слухом або зором, добірка доступних готелів, музеїв, ресторанів та магазинів, розділ, де можна знайти міські події з інклюзивним доступом для всіх, та безкоштовний додаток, який допоможе прокласти найкращий маршрут.

Деякі інші приклади, пов'язані з розвитком інклюзивного туризму у країнах, представлені у таблиці 1.1.

У Європі туризм для осіб з обмеженими можливостями – це розвинений прибутковий бізнес та велика різноманітність можливостей для його існування. У кожній країні є туроператори, які добре спеціалізуються у цій сфері. Туристу з інвалідністю в європейських країнах легше оцінити складність маршрутів, насиченість та тривалість подорожі, тому що Інтернет мережа сповнена інформацією про доступність міст та архітектурних пам'яток [14].

Таблиця 1.1

Зарубіжні країни, у яких найрозвиненіший інклюзивний туризм

Назва країни	Безбар'єрне середовище (адаптація всіх елементів туристичної інфраструктури), %	Види туризму
Іспанія	90	Гірськолижний, вітрильний, науково-пізнавальний, пляжний
Фінляндія	70	Готель «Рейма Кантрі» (сафари на собаках, конях, чотириколісних мотоциклах, снігоходах (взимку), а також риболовля, веслування, плавання на плотах і лижі), а також гольф або керлінг
Ізраїль	85	Культурно-пізнавальний, пляжний, релігійний
Греція	65	Культурно-пізнавальний для незрячих
Угорщина	65	Переважає культурно-пізнавальний, пляжний, лікувально-оздоровчий
Чехія	95	Культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий відпочинок, «дотикові стежки у світ», організація міжнародних фестивалів для людей з обмеженими можливостями здоров'я, гірськолижний, скутерний спорт, інтелектуальний відпочинок
Німеччина	95	Культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий
Франція	85	Культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий туризм, гірськолижний, скутерний спорт, інтелектуальний відпочинок
Великобританія	85	Культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, інтелектуальний туризм
США	80	Культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий туризм, Паралімпійські ігри
Австралія	75	Культурно-пізнавальний, екологічний, пляжний, вітрильний спорт, дайвінг

В свою чергу в Україні лише починає розвиватися інклюзивний туризм, про що свідчать окремі об'єкти інфраструктури, але доки не відбуваються відповідні зміни у світогляді, спостерігаємо окремі благодійні акції, а не розвиток суспільства і простору, комфортного для всіх. Тема розвитку інклюзивного туризму в Україні потребує ґрунтовного дослідження у напрямках аналізу діяльності наявних підприємств та організацій, трансформацій ментальності, основних напрямів міжнародного співробітництва [15].

На туристичних ринках багатьох країн світу відбуваються значні зміни: до загального туристичного простору залучені люди з інвалідністю, а розробка спеціальних туристичних програм з урахуванням доступності для цієї категорії туристів створює рівні можливості для реалізації прав кожної людини на відпочинок. Туризм для такої категорії людей у нашій країні є порівняно новим напрямом діяльності, його соціальна значимість зумовлена, зокрема, тим, що кількість осіб із різними видами інвалідності зростає. І на превеликий жаль, у зв'язку з війною, що почалася в Україні 24 лютого 2022 р. кількість людей зі всілякими видами інвалідності лише збільшуватиметься. Тому необхідно всіма можливими способами спробувати зробити так, щоб у найближчому майбутньому, коли в Україну прийде мир, життя всіх людей у нашій країні було максимально зручним і комфортним.

Туризм, як частина економіки будь-якої країни, також має максимально швидко перекваліфікуватись і на інклюзивний у тому числі. І наше завдання, як випускників з туристичною освітою, окрім всього іншого полягає також у створенні та розширенні туристичного бізнесу в цілому, та інклюзивного туризму зокрема.

Для створення доступного безбар'єрного туризму існує кілька простих кроків і правил, яких необхідно дотримуватися при веденні цього бізнесу та створення конкурентного турпродукту:

- Почитати. Необхідно отримати максимальну кількість інформації з загальнодоступних джерел, благо за 30 років з моменту визначення інклюзивного туриста у людства набрався досить великий збірник такої інформації.
- Подивитися. Завжди краще подивитися на власні очі, як що працює.
- Послухати. Відвідати семінари з теми або запросити експертів до організації.
- Спробувати. Якщо людина сама спробувала, можна впевнено пропонувати іншим.

Турпродукт є доступним, якщо доступні всі його елементи. Додатково необхідно мати список допоміжних сервісів для туристів з інвалідністю, який повинен включати послуги з ремонту та заміни протезів та обладнання, ветеринарні клініки для собак-поводирів, а також пункти надання спеціалізованої медичної допомоги.

Рис.5 Розробка доступного турпродукту

Доступність інформації (сайти, брошури, буклети) – одна із ключових складових доступності туризму для всіх. Потрібно проаналізувати власні сайти та інші інформаційні матеріали про свій бізнес на основі Рекомендацій ЮНВТО щодо доступної інформації в туризмі. Також можна звернутися до зовнішніх експертів, які б змогли, наприклад, оцінити доступність сайту для людей з проблемами зору.

І ще дуже важливим фактором для розвитку інклюзивного туризму є діалог між:

1) Тільки люди з особливими потребами у доступності можуть розповісти, що їм справді потрібно.

2) Для туристической отрасли важно желание и готовность действовать для повышения своей доступности.

3) Держава може розробити законодавчі акти, що сприяють розвитку інклюзивного туризму, впроваджувати стандарти, стимулювати пільги, кредити, субсидії тощо.

Рис.6 Діалог між...

Висновки до 1 розділу

Інклюзивний туризм — це форма чи різновид туризму, яка дозволяє людям з особливими потребами у доступності, включаючи мобільну, візуальну, слухову та когнітивну, успішно, на рівних умовах з іншими, з почуттям власної гідності, брати участь у туристичному заході через надання універсальних та доступних туристичних продуктів, послуг та середовища

Інклюзивний туризм може розвиватися в тому випадку, якщо об'єкти індустрії гостинності та туризму відповідають принципу «доступно та зручно для всіх».

Актуалізація розвитку інклюзивного туризму посилюється тією обставиною, що для людей з обмеженими можливостями туризм є не лише засобом відпочинку та реабілітації, що сприяє активізації рухових функцій та підтримці фізичної форми, а й джерелом, що створює середовище для повноцінного спілкування та усунення почуття неповноцінності, що у свою чергу мобілізує психічні ресурси та відновлює психоемоційний настрій людини, а, отже, підвищує рівень її самооцінки та самозначності. Багатогалузевий характер інклюзивного туризму передбачає використання методичного інструментарію, що базується на статистичному вивченні сукупності показників, що відображають динаміку та структуру туристичного ринку, у т.ч. у сфері доступного туризму.

Слід виділити такі чинники, що обмежують чи впливають можливість організації інклюзивного туризму:

- Фізичний стан потенційних туристів (інвалідність, обмежена дієздатність);
- Матеріальне становище потенційних туристів (недостатність коштів на здійснення подорожі);
- Високі транспортні складові туристичної подорожі;

- Завищені ціни кошти розміщення;
- Наявність бюрократичних перешкод (наприклад, складності процедур оформлення віз для закордонних поїздок);
- Відсутність або слабкий розвиток заходів щодо соціальної підтримки туризму та відпочинку;
- Проблема слабкої поінформованості щодо отримання необхідного чи бажаного туристського продукту, слабкий розвиток маркетингу;
- Обмеженість набору пропонованих туристських послуг та туристських дестинацій, доступних для осіб з обмеженими можливостями здоров'я;
- Відсутність необхідної мотивації у людей до подорожей.

Основним критерієм, за яким особи, які мають обмеження можливостей здоров'я, вибирають той чи інший туристський маршрут, є доступність середовища. У зв'язку з цим перспективним завданням розвитку доступного туризму має стати формування такого туристського середовища, яке б відповідало туристським потребам всіх подорожуючих громадян незалежно від їх статево-характерних характеристик, від їх утворення та соціального статусу. У нашій країні проектування туристських продуктів з урахуванням потреб особливої категорії туристів має стати нормою, проте з метою подолання протиріч між бажаннями та можливостями туристичної галузі необхідно забезпечити максимально повну реалізацію туристського потенціалу території регіонів, перевівши їх потенційні можливості до такого стану, щоб вони фактично використовувалися в діяльності туристичної галузі факторів виробництва.

РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СПОРТИВНОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ

2.1. Теоретичні аспекти спортивного туризму

Єдиної загальноприйнятої класифікації спортивного туризму не існує. У науковій літературі зустрічаються класифікації і угруповання видів туризму на підставі самих різних критеріїв. Найпоширенішою є класифікація за основним видом діяльності. Відповідно до неї, виділяють різні види спортивного туризму: спортивний, спортивно-оздоровчий, подієвий спортивний (рис.7).

Рис.7 Схема класифікації спортивного туризму в науковій літературі

Спортивний туризм — вид спорту, який має на меті спортивне вдосконалення людини в подоланні природних перешкод. Це неолімпійський вид спорту, який полягає у проходженні певних шляхів, які називають маршрутами, з подоланням природних та/або штучних перешкод (гірські вершини і перевали (у гірському туризмі) або річкові пороги (у сплавах річками), виконання технічних прийомів, спеціальних тактичних та/або технічних завдань. Місцем туристських мандрівок можуть бути не лише поверхня Землі, але також і водна тощо.

Спортивний туризм — це специфічний вид туристсько-спортивної діяльності, головною формою якої є спортивний похід або змагання з видів туризму, ці види діяльності спрямовані на випробовування фізичних,

психічних, духовних сил людини, удосконалення туристської майстерності туриста, виконання нормативів спортивних розрядів [16].

Спортивний туризм, перш за все, спортивні походи, є командним видом спорту, в якому сильні традиції взаємодопомоги і взаємовиручки, спортивної дисципліни, самовдосконалення і взаємної передачі знань і досвіду.

Захоплення спортивним туризмом дозволяє познайомитися з культурою і побутом різних країн і народів, з чудовими і часто навіть унікальними куточками природи, цікавими пам'ятками, отримати задоволення від спілкування, придбати надійних товаришів.

Участь в спортивних походах початкових категорій складності і в змаганнях на дистанціях, як правило, не вимагає значних фінансових витрат, в той же час дозволяє отримати необхідні базові навички і задоволення від участі в походах і змаганнях.

Заняття спортивним туризмом, як комплексним видом спорту, що здійснюються в складній природного і суспільного середовища, вимагає від спортсмена різнобічних знань, умінь, досвіду і доброї підготовки [17].

Під спортивним туризмом розуміють види спорту, націлені на подолання певного відрізка земної поверхні — маршруту. Земною поверхнею може бути не тільки відстань безпосередньо на землі, але також на воді і над землею. Особливістю проходження маршрутів в спортивному туризмі є подолання різних специфічних природних перешкод — гірських вершин і перевалів в гірському туризмі, а також річкових порогів при сплаві по річках.

Спортивний туризм популярний у багатьох країнах. Щорічно сотні прихильників екстремального відпочинку відправляються в подорожі, метою яких є спортивний туризм.

У багатьох країнах спортивний туризм по праву вважається національним видом спорту і має багатовікові історичні традиції. Крім

спортивної складової він володіє особливою духовною сферою, що визначає спосіб життя любителів мандрівок.

Основні види спортивного туризму визначаються способом пересування. До таких видів відносяться [17-20]:

1. Пішохідний туризм, легка хода — один з найпоширеніших видів спортивного туризму, основною метою якого є подолання групою туристів маршруту по місцевості з місця відправлення до місця прибуття за вказаний проміжок часу.

Пішохідний туризм сприяє фізичному і інтелектуальному розвитку людини, підтримці хорошої фізичної форми за рахунок певного періоду перебування в природних умовах навколишнього середовища. Маршрут пішого туризму може містити в собі програму фізичної чи спортивно-оздоровчої підготовки, ознайомлення з історією і культурною спадщиною населення регіону.

2. Автомобільний туризм (автомототуризм, мототуризм, туризм на власному автомобілі, караванінг-туризм, автобусний туризм, автосафарі-туризм) — подорожі туристів до країн або місцевостей, що відмінні від їхнього постійного місця проживання в яких основним засобом пересування виступає приватний, транспорт від фірми або орендований автотранспорт.

3. Лижний туризм (гірськолижний туризм) — різновид туризму на лижних засобах пересування. Тут пересування на туристському маршруті проводиться в основному на лижах. Основним завданням є подолання рельєфно-ландшафтних перешкод по сніжному і сніжно-льодовому покриві на лижах, для високих категорій складності — в умовах суворох кліматичних зон і в гірській місцевості.

Лижний туризм різноманітний: це і одноденні прогулянки по готових лижнях, і недільні переходи по засніжених цілих лісах, це і багатоденні автономні походи, складні експедиції в горах або в Антарктиді чи Арктиці,

скі-тури (позатрасове катання) на гірських схилах без підйомників і гірськолижних курортів, сноубординг, сендбординг, гелі-скіінг.

4. Водний туризм (морський туризм, річковий туризм, озерний туризм) — один з різновидів туризму, в основі якого подолання маршруту водною поверхнею.

Розрізняють декілька підвидів водного туризму: сплав по річках, рафтинг, вітрильний туризм, каякінг, каньйонінг (подолання каньйонів без допомоги плаваючих засобів), віндсерфінг, вейкбординг.

5. Велосипедний туризм (велотуризм) — один з видів туризму, в якому велосипед служить головним або єдиним засобом пересування. Поняття «велосипедний туризм» багатозначне і стосується як до одного з видів активного відпочинку, так і до різновиду спортивного туризму.

Велотуризм як активний відпочинок полягає в проходженні на велосипеді маршрутів, що містять загальнотуристичні і специфічні для велотуризму об'єкти екскурсійного характеру. Складність таких походів може коливатися від простої до вкрай високої, маршрути прокладаються так, щоб використати переваги, які дає велосипед для швидкого пересування по маршруту. Головні відмінності таких велопоходів від спортивного велотуризму, орієнтованого на отримання спортивних розрядів і звань.

6. Кінний туризм — міжнародний вид спорту та активного відпочинку. Включає в себе кінні походи, в яких туристи переміщуються верхи або в екіпажах, а спорядження та харчування транспортується також на конях, екіпажах або з допомогою супроводжуючого транспорту. Проведенням офіційних кінно-туристичних заходів та змагань на території України опікується громадська організація «Всеукраїнська федерація техніки кінно-спортивного туризму «ТРЕК» (ГО «ТРЕК»). Кінний туризм є різновидом зеленого сільського туризму.

7. Спелеотуризм — різновид спортивного туризму, зміст якого полягає в подорожах по природним підземним порожнинам (печерам) і подоланням у них різних перешкод (сифони, колодязі) з використанням

різного спеціального спорядження (акваланги, карабіни, мотузки, гаки, індивідуальні страхувальні системи й ін.). Відкриття нових спелеотуристичних маршрутів сполучено з дослідженням печер — спелеологією. Цей вид туризму завоював симпатії багатьох аматорів підземних подорожей. Вони можуть милуватися казковими кам'яними квітками із кристалічних утворень, купатися в підземному озері, захоплюватися печерним чудом — сталактитами й сталагмітами.

8. Повітряний туризм (авіатуризм, парашутний туризм) — один з різновидів туризму, в основі якого подолання маршруту в повітрі.

Людська фантазія безмежна — професійними конструкторами і ентузіастами придумано вже багато способів переміщення по повітрю — на повітряних кулях, дирижаблях, планерах, дельтапланах, парашутах, парапланах, парамоторах, гідролітаках, екраноплані, а також літаках всіляких призначень і моделей (від «кукурузника» до надзвукового винищувача) — і практично всі вони так чи інакше використовуються в сфері туризму, відпочинку та розваг.

9. Гірський туризм — вид спортивного туризму, що полягає в пересуванні групи людей за допомогою мускульної сили по певному маршруту, прокладеному в гірській місцевості. Це піші походи в умовах високогір'я. Основним завданням є проходження гірських перевалів, сходження на вершини, траверси гірських хребтів.

Хоча в гірському туризмі використовуються елементи скелелазіння при проходженні маршруту, не слід порівнювати його з альпінізмом. Головна відмінність полягає в тому, що метою альпініста є підйом на вершину певної категорії складності, а метою гірського туриста — проходження маршруту певної категорії складності, який включає декілька перевалів та/або вершин. Складність маршруту визначається в основному складністю (категорійністю) перевалів, що в нього входять.

Спортивний туризм займає важливе місце серед інших видів туризму. Основна відмінність цього напрямку туризму від інших полягає в тому, що

учасники спортивного туризму найчастіше це люди, які вимагають екстремальних відчуттів, які бажають побачити красу дикої природи, випробувати себе або змінити обстановку. Головний акцент в спортивному туризмі робиться на фізичні навантаження і своєрідні емоційні потрясіння. Найважливішим фактором є відповідність фізичної підготовки і здоров'я умовам виду спортивного туризму, тобто чи зможе організм витримати ті чи інші навантаження. Туризм як сектор сучасної економіки в багатьох країнах став суттєвою галуззю створення валового національного продукту. Україна в 21 столітті активно приєднується до числа таких держав.

Рис.8 Спортивний туризм у всій його різноманітності

В сучасному світі спорт користується величезним попитом у населення всіх без винятку країн світу, причому попит спостерігається у всіх верств суспільства, незалежно від його матеріального рівня і соціального положення.

В зв'язку з цим необхідно виділити також і такий вид туризму, як івент-туризм або подієвий туризм.

Івент, або евент (від англ. Event — подія) [25] — розважальне або рекламне уявлення, здійснюване на театральній сцені, кіно- або телеекрані,

на спортивній або цирковій арені з використанням різного роду сюжетних ходів, образотворчих прийомів, світлової техніки, комп'ютерної графіки і т.п. Процес, під час якого планується, готується і створюється спеціальний захід. Як і будь-яка інша форма організації, вона охоплює оцінку, визначення, збір даних, локалізацію, управління, контроль і аналіз часу, фінансів, персоналу, послуг і інших ресурсів і об'єктів.

Одне з основних напрямків подієвого туризму — спортивний туризм — це відвідування різних спортивних заходів (футбол, хокей, баскетбол, теніс, формула-1), а також навчання в різних зарубіжних академіях як дітей, так і дорослих [21].

Спортивно-подієвий туризм — відносно новий напрямок в туризмі, пов'язаний з проведенням будь-якого масової і видовищної спортивної події. Для України, наприклад, такою великою подією було спільне проведення з Польщею в 2012 році Чемпіонату Європи з футболу «EURO-2012». Змагальний видовищний спорт, в даному випадку, є причиною туристичного паломництва. Сьогодні даний напрямок в туризмі активно розвивається і отримує велику популярність, і з кожним роком події тури стають все популярніші.

Слід відзначити, що існує класифікація спортивного туризму за віково-соціальною ознакою, відповідно до неї виділяється:

- дитячий туризм;
- юнацький туризм;
- дорослий туризм;
- сімейний туризм;
- туризм для людей з обмеженими можливостями.

В останні роки активний розвиток отримали такі напрямки спортивного туризму:

- подорожі (в тому числі поодинокі);
- екстремальний туризм;

- туристське багатоборство;
- туристське багатоборства в закритих приміщеннях на штучному рельєфі;
- короткі маршрути в класі спортивних походів.

Залежно від складності подоланих перешкод району походу, автономності, новизни, довжини маршруту й ряду інших його ознак, характерних для різних видів спортивного туризму, по зростаючій складності походи поділяються на:

- походи вихідного дня (некатегорійні походи);
- походи 1-3 ступеня складності — в дитячо-юнацькому туризмі;
- категорійні походи.

У різних видах туризму число категорій складності різне: в пішохідному, гірському, водному, лижному, велосипедному та спелеотуризму — шість категорій складності; в автомо- і вітрильному туризмі — п'ять.

2.2. Спортивний туризм та спортивні івенти як перспективний напрямок розвитку міжнародного туризму

Спортивний туризм був і продовжує бути невід'ємною частиною життя більшої частини населення всього світу, роблячи позитивний вплив на організм людини, підтримуючи здоров'я і хорошу фізичну форму.

Історія значущих суспільних явищ, котрі приваблюють до участі в них тисячі і мільйони допитливих громадян, має вельми глибоке коріння.

Одними з перших широко відомих в Європі дійсно масових громадських подій слід вважати Олімпійські ігри в Стародавній Греції. Вони проводилися в священній області Олімпії на честь бога Зевса один раз в чотири роки, в період 776 р. до н.е. — 394 р. н.е. Ігри представляли собою великий спортивно-культурний форум, програма якого включала атлетичні

змагання (біг, метання диска і списа, боротьбу, кулачний бій і ін.), конкурси мистецтв, змагання трубачів і т.д.

Олімпійські ігри тривали п'ять днів і збирали десятки тисяч людей, які бажають побачити нових героїв Греції — переможців ігор. У Олімпію приїжджали спортсмени, тренери, масажисти, родичі спортсменів, просто вболівальники. Ціле місто з наметів виростав навколо неї. Тут виявлялися різні послуги учасникам олімпіади та її гостям, пов'язані з їх розміщенням, харчуванням, розвагами, питаннями санітарії та гігієни, охорони громадського порядку та ін. Не викликає сумнівів, що олімпіади ставали і комерційними заходами, яких чекали господарі гостьових будинків, бань, торговці та ін. [22].

Вельми істотну роль в світовому туризмі грає подієвий туризм. І в свою чергу, велике місце в подієвому туризмі, як і в Стародавній Греції, займають спортивні заходи, особливо грандіозні за масштабами і аудиторії видовища: що проводяться один раз на чотири роки літні і зимові Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи з футболу, хокею та т.д., щорічні футбольні Ліга Чемпіонів і Ліга Європи, автогонки «Формули-1», Вімблдонський тенісний турнір, і багато інших масових спортивних заходів [23].

Заходи подієвого туризму мають велике економічне значення. У період їх проведення активізується діяльність усіх об'єктів туристичної індустрії. Споживчий попит значно перевищує пропозиції, в зв'язку з чим різко піднімаються ціни на авіап перевезення і номери в готелях. Якщо подія відбувається щорічно, то ціни зростають в середньому на 30%, якщо досить рідко (наприклад, чемпіонати з футболу) — ціни в готелях можуть підніматися в 3 - 4 рази. Так, стандартний номер в берлінському готелі Hilton зазвичай надають за тарифами близько 150 євро на добу, але під час чемпіонату світу з футболу 2006 року він коштував 400 і більше євро на добу.

Ще приклад — за два тижні зимової Олімпіади в Турині в 2006 р. було продано 900 тис. квитків на змагання і 30 тис. на тренування спортсменів. Сам Турин і область П'ємонт відвідало близько мільйона туристів. Громадський транспорт перевіз в гори, де проходили багато змагань, близько 3 млн. чол. За даними Оргкомітету ігор і мерії Турину, витрати на проведення ігор склали близько 707 млн. євро (€). Заробити на Олімпіаді вдалося 974,4 млн. євро: 470 млн. € дав продаж прав на телетрансляцію, 420 млн. € надали спонсори, 15 млн. € виручено від продажу ліцензій, 69,4 млн. € зароблено на продажу квитків на олімпійські змагання. Таким чином, чистий прибуток від Олімпіади в Турині 2006 склав 267 млн. € [24].

Коли в регіоні проходять масові значущі суспільні заходи, не тільки зростає вартість готельного фонду, але можуть повністю бути відсутнім вільні місця. Дуже часто номери в готелях викуповуються за півроку, а часом і за кілька років до їх проведення.

Подієвий туризм сприяє відродженню місцевих культурних традицій, звичаїв, розвитку народної творчості. Уряди різних країн проводять політику його підтримки, так як заходи подієвого туризму роблять позитивний вплив на розвиток регіону і всієї країни.

Подієвий туризм є дієвим інструментом формування позитивного образу країни в світі. Так, більшість іноземців, які відвідали Німеччину під час чемпіонату світу з футболу в 2006 р, сказали, що рекомендуватимуть країну своїм знайомим як місце відпочинку. Після проведення олімпійських ігор в Барселоні та Сідней кількість туристів, які приїжджають тудиз усього світу, зросла вже в наступні після олімпіад роки більш ніж на 30%.

У сучасному світі склалася ціла індустрія спортивно-подієвого туризму. За даними статистики, в системі світового туризму частка спортивно-подієвого туризму стабільно збільшується приблизно на 1,5% на рік [26]. Крім того, відбулися істотні зміни в структурі вікового і майнового складу туристських потоків. Так, частка подорожуючих осіб у віці до 30 років займає більше 40% від числа мандрівників.

Перелік спортивних подій в світі є дуже великим і надає широкий вибір для любителів різних видів спорту. Популярні спортивні події в світі:

- зимові і літні Олімпійські ігри;
- чемпіонати Європи, Африки, Америки, Азії та Світу з різних видів спорту;
- різні першості;
- кубкові змагання.

Одним з ближчих до українців прикладів подієвого спортивного туризму було проведення чемпіонату Європи з футболу EURO-2012.

Туризм — одна з основних галузей, яка досить сильно відчула на собі ефект від EURO-2012.

За даними уряду України кількість туристів, що відвідали країну під час EURO-2012 склало 1,8 млн. чоловік. При цьому кожен витратив в середньому 500 доларів США (USD). Таким чином, доходи склали близько 900 млн. USD.

В Україні існує гострий контраст між туристичним потенціалом і його використанням, тому EURO-2012 стало стимулом до збільшення потоку туристів в майбутньому. Всі країни, які проводили ЄВРО раніше, робили велику ставку на збільшення потоку туристів в країну в перспективі і ці очікування виправдовувалися [27].

При організації великих спортивних івентів у регіонів виникають довгострокові наслідки масштабних заходів для туризму.

Такі події як Олімпійські ігри або Чемпіонат світу з футболу, визнані візитною карткою міжнародного туризму, можуть мати істотний і тривалий вплив на зростання міжнародних поїздок у регіон, що приймає, хоча емпіричні дані лише неоднозначно підтверджують це припущення. Проте фахівці не гарантують позитивний туристичний ефект для будь-якої території. Адже існує безліч факторів, що впливають на умовні витрати та доходи території від проведення заходу. Місцеві умови варіюються і таким чином змінюється і здатність отримувати економічну вигоду. Отже, немає

можливості гарантувати, що заходи, які були успішно проведені в одному місті, матимуть такий самий позитивний економічний та туристичний ефект на іншій території.

Великі спортивні івенти можуть зробити фундаментальні зміни в інфраструктурі. Інфраструктура може суттєво різнитися залежно від території. Іноді зміни в навколишньому середовищі в результаті проведення фестивалів (виставки, світські та спортивні заходи тощо) можуть мати великий вплив на розвиток території. Масштабні події стосуються різних областей, які безпосередньо пов'язані з інфраструктурним розвитком території (Рис. 9).

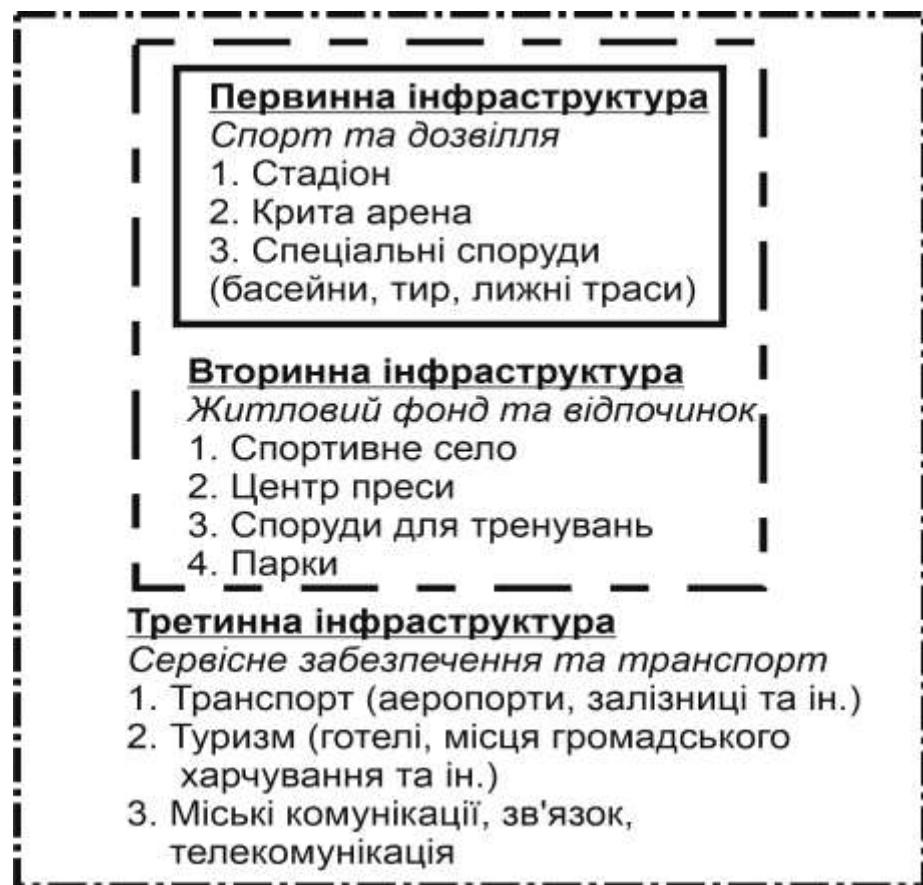

Рис.9 Підрозділи підготовки міської інфраструктури для проведення масштабного заходу

Міський функціоналізм вимагає від міст виконання чотирьох функцій: житло, працю, відпочинок та транспорт. Більшість масштабних спортивних заходів мають потенціал розвитку міської інфраструктури в усіх цих областях [28].

Кожен із цих факторів підвищує якість туристичних продуктів та послуг, а для створення нового туристичного продукту потрібна нова жорстка інфраструктура.

Масштабна подія — це дуже короткий момент в історії, як правило, вона триває від одного дня до декількох тижнів. Як наслідок, тривалість підвищеного ефекту поінформованості в даному випадку буде обмежена.

Організатори спортивних заходів мають лише обмежений контроль над факторами, що впливають на зміну туристичного потоку у довгостроковій перспективі. Як результат, виробництво туристичних продуктів та послуг, а також розвиток туристичного іміджу перебувають у більшій залежності від навколишнього середовища, в якому знаходиться територія, ніж сумарні зусилля розвитку території, пов'язані з проведенням заходу [29].

Рис.10 Чинники, що впливають на збільшення туристичного потоку у довгостроковій перспективі

Підготовка території до великого спортивного заходу займає кілька років і потребує значних витрат. Частина інвестицій в інфраструктуру, пов'язаних з заходами, задовольняє також потреби розвитку туристичної інфраструктури, проте далеко не всі. Оскільки міста сподіваються пожинати довгострокові доходи від туризму після заходу, слід також розглянути

можливість інвестування в загальну інфраструктуру, яка не потрібна для заходу, але необхідні для залучення та обслуговування майбутніх відвідувачів території.

Подієві тури, які отримують останнім часом все більшої популярності і вважаються новим і безсумнівно цікавим напрямком в туризмі, мають на меті відвідування не визначених місць, а подій. Подієві тури охоплюють весь спектр важливих заходів, які проводяться в усьому світі і серед них має знайтися щось цікаве навіть для тих, кого зовсім не цікає ні затишок вузьких шведських вуличок, ні велич античних храмів.

Популярність спортивно-подієвого туризму пояснюється тим, що практично у будь-якого вболівальника є бажання особисто бути присутнім на той чи іншій спортивній події, підтримати улюблену команду або окремого спортсмена.

2.3. Паралімпійські змагання як шлях до сталого розвитку людства

Спорт грає важливу роль у житті кожної людини, включаючи людей з обмеженими можливостями. Параспорт (спорт для людей з обмеженими можливостями) — це ефективний шлях зміцнення здоров'я, фізичної та ментальної реабілітації, участі у громадському житті та реалізації всебічного розвитку людей з обмеженими можливостями. Крім того, це особливий канал, який надає іншим людям можливість розуміти потенціал і ціннісні значення людей з обмеженими можливостями, а також сприяє гармонійному розвитку суспільства. Розвиток параспорту має важливе значення для забезпечення рівних прав людей з обмеженими можливостями, сприяння інтеграції людей з обмеженими можливостями у суспільство та просування спільного використання людьми з обмеженими можливостями результатів соціально-економічного розвитку. У параспорті головне — це не результати, а сама участь людей з обмеженими

можливостями у спортивних заходах, оскільки це важливе право людей з обмеженими можливостями та важливий зміст гарантій прав людини [30].

Паралімпійські ігри (параолімпійські ігри) — міжнародні спортивні змагання для людей з інвалідністю. Традиційно проводяться після Олімпійських ігор, а починаючи з літніх Паралімпійських ігор 1988 — на тих же спортивних об'єктах; 2001 року ця практика закріплена угодою між МОК та Міжнародним паралімпійським комітетом (МПК). Літні Паралімпійські ігри проводяться з 1960 року, а зимові Паралімпійські ігри — з 1976 року.

Виникнення видів спорту, в яких можуть брати участь люди з інвалідністю, пов'язують з ім'ям англійського нейрохірурга Людвіга Гуттмана, який, долаючи вікові стереотипи щодо таких людей, запровадив спорт у процес реабілітації хворих із пошкодженнями спинного мозку. Він на практиці довів, що спорт для людей з фізичними порушеннями створює умови для успішної життєдіяльності, відновлює психічну рівновагу, дозволяє повернутися до повноцінного життя незалежно від фізичних порушень, зміцнює фізичну силу, необхідну для того, щоб справлятися з інвалідним візком [31].

Те, що вперше сталося в Римі в 1960 році, коли на стадіон вийшло змагатися лише 400 атлетів з фізичними вадами з 23 країн світу, перетворилося на глобальний феномен, який збирає разом кожні чотири роки найкращих атлетів Паралімпійського руху змагатися між собою перед мільйонами фанатів. на трибунах стадіонів та мільярдами глядачів перед екранами телевізорів на всій планеті.

У вересні 2016 року в Ріо-де-Жанейро, Бразилія, відбулися наймасовіші паралімпійські ігри, в яких взяли участь 4350 спортсменів із 170 країн світу, які приїхали змагатися у 22 видах спорту. Паралімпійські ігри, які вперше проводилися в Латинській Америці, транслювалися більш ніж у 125 країнах, склавши, за розрахунками, аудиторію понад 4 мільярди людей, яка стала найбільшою аудиторією таких ігор. Крім того, для

висвітлення ігор приїхало 2000 представників світових медійних засобів, які ділилися новинами про визначні досягнення паралімпійців у своїх радіорепортажах, у друкованих виданнях та в соціальних мережах.

Зі зростанням чисельності спортсменів і розмаху спортивних заходів Ігор підвищувалося також їх вплив на перетворення суспільства. З роками паралімпійські ігри накопичили потужний спортивний потенціал, здатний спростувати уявлення про інвалідність, що глибоко укорінилися, і став катализатором змін у підході до вирішення проблем соціальної інтеграції в країнах, де проводилися такі ігри [32].

Цього року в Китаї відбулися Зимові Паралімпійські ігри 2022 (офіційно — XIII Зимові Паралімпійські ігри) — міжнародні мультиспортивні заходи, що проходили в Пекіні, а також частково в Яньціні та Чжанцзякоу (Китай) з 4 до 13 березня 2022 року.

Девіз змагань паралімпійців — «Радісне побачення на чистому льоду та снігу». Хоча для українських спортсменів, які взяли участь у заході, радісними ці змагання назвати було вкрай складно, оскільки з 24 лютого 2022 року РФ розпочала повномасштабне вторгнення на територію України, і думки паралімпійців були на багатостраждальній батьківщині, яка протягом усієї олімпіади була під військовим ударом.

Рис.11 Представники української збірної на зимових Паралімпійських іграх 2022 р. у Пекіні

Спортсмени брали участь у 78 різних змаганнях з шести видів спорту у двох категоріях: види спорту на снігу (гірські лижі, бігові лижі, біатлон та сноуборд) та види спорту на льоду (хокей на санях та керлінг на візках). Найбільше нагород вибороли представники країни-господарки КНР, друге місце у медальному заліку посіли українські спортсмени, на третьому місці — канадці.

Збірна України чудово завершила виступ на XIII зимових Паралімпійських іграх. За дев'ять змагальних днів українські спортсмени виграли 29 медалей: 11 золотих, 10 срібних, 8 бронзових та у підсумку посіли друге місце у загальнокомандному заліку та за загальною кількістю нагород. Підсумкові результати змагань представлені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Зимові Паралімпійські ігри 2022: медальний залік [33]

Місце	Країна	Золото	Срібло	Бронза	Усього
1	 Китай	18	20	23	61
2	 Україна	11	10	8	29
3	 Канада	8	6	11	25
4	 Франція	7	3	2	12
5	 США	6	11	3	20
6	 Австрія	5	5	3	13
7	 Німеччина	4	8	7	19
8	 Норвегія	4	2	1	7
9	 Японія	4	1	2	7
10	 Словаччина	3	0	3	6
11	 Італія	2	3	2	7
12	 Швеція	2	2	3	7
13	 Фінляндія	2	2	0	4
14	 Великобританія	1	1	4	6
15	 Нова Зеландія	1	1	2	4
16	 Нідерланди	0	3	1	4
17	 Австралія	0	0	1	1
	 Казахстан	0	0	1	1
	 Швейцарія	0	0	1	1
Всього країн 19		78	78	78	234

Збірна України показала найкращий результат на зимових Паралімпіадах, починаючи з 1998 року. На рахунку «синьо-жовтих» за сім «білих» Ігор вже 141 нагорода: 38 золотих, 51 срібна та 52 бронзові.

Загалом у китайській столиці було розіграно 78 комплектів нагород у шести видах спорту. Медалі Пекіна-2022 вибороли представники 19 країн світу з 46 команд-учасниць.

Наступні XIV зимові Паралімпійські ігри відбудуться з 6 по 15 березня 2026 року у столиці Франції Парижі [34].

В даний час більшість паралімпійських атлетів є професійними спортсменами, які тренуються разом зі своїми колегами-олімпійцями в програмах спорту високих досягнень. Це дозволяє їм покращувати свої показники у всіх видах спорту. Показуючи приклад сили людського духу і на що здатний людський організм при випробуванні його міцності на межі абсолютної межі, Паралімпійський спорт відкидає як старі стереотипи, що зжили себе, у розумінні інвалідності.

Паралімпійці є послами змін. Результати їхніх виступів надихають і дивують увесь світ, змінюючи у багатьох людей уявлення про те, де є межа людських можливостей. Жодна подія не так сильно впливає на просування соціальної інтеграції і перетворення суспільства як паралімпійські ігри. Так само, як жодна інша подія не може змінити погляди сотень мільйонів людей або спонукати уряди розробляти інвестиційні програми або приймати нові закони на користь багатьох поколінь людей з обмеженими можливостями.

Саме тому багато фахівців вважають, що паралімпійські ігри є найголовнішою спортивною подією у світі, яка справді просуває соціальну інтеграцію, сприяючи реалізації інвалідами їхніх прав.

2.4. Гірський туризм та альпінізм: історія розвитку та ресурсна база

Нині не можливо з впевненістю сказати, хто, коли і на яку вершину піднявся першим. Першими з відомих сходжень були: підйом короля

Сицилії Адріана на вершину вулкана Етна в 440 р. до н. е., Олександра Македонського — на одну з вершин гірського масиву Сіачес (Мала Азія) в 334 р. до н.е., короля Македонії Пилипа IV — на вершину Ріла-Даш (Мусала) в 181 р. до н.е. Горосходження до XVIII ст. були випадковими, епізодичними. Це передісторія альпінізму. Вона свідчить лише про те, що з вельми віддалених часів у людей виникав інтерес до підйому на гірські вершини.

Альпінізм та гірський туризм XIX ст. розвивався головним чином в Альпах. Тут тільки за перші роки II пол. XIX ст. було здійснено більше ста першосходжень. Головні з них: на Ейгер (3976 м), Алечхорн (4195 м), Гран-Жорас (4206 м). Освоювались Кордильєри: Шаста (4317 м), Тіндаль (4387 м), Уїтні (4418 м). Видатним досягненням цього періоду в світовому альпінізмі вважається підкорення в 1865 р. англійськими східниками на чолі з Е. Уїмпером альпійської вершини Маттерхорн (4477 м). До II пол. XIX ст. в Альпах була скорена більшість вершин, проте, сходження продовжували здійснюватися по пройдених шляхах, знаходились і проходились нові. Найбільшу увагу привернув Кавказ. Першим з іноземців проклав до нього шлях англійський альпініст і географ Д. Фрешфілд. Особливо інтенсивно гори Кавказу відвідувалися представниками з європейських країн, які розвивали альпінізм, в 80–90–х рр. XIX ст. Збільшується кількість сходжень в Кордильєрах, підкоряються гори Нової Зеландії, Гренландії, Індонезії, Тайваню, Аляски, Австралії, Шпіцбергена, робляться спроби сходжень в Гімалаях і Каракорумах. Регулярно проводилися міжнародні зустрічі альпіністів, які організовувалися у вигляді конгресів національних альпіністських клубів. Перший, з приводу сторіччя світового альпінізму, збирався в 1886 р. в м. Анесси. Подальші конгреси проводилися в Греноблі (1887 р.), Зальцбурзі (1892 р.), Парижі (1900 р.). На них обговорювалися подальші шляхи розвитку альпінізму та питання, що представляли інтерес для національних організацій і окремих клубів. Отже, альпінізм XIX ст. охопив багато країн світу.

Для альпінізму початку ХХ ст. характерні висотні сходження. Першим з них було підкорення гімалайської вершини Трісул (7120 м) англійським альпіністом Т. Лонгстаффом в 1907 р. В середині 20х рр. ХХ ст. розвиток альпінізму різко сповільнюється і майже уривається через I Св. війну.

Швидкий розвиток альпінізму в СРСР, з урахуванням значного часу, що пішов на ліквідацію розрухи після I Світової та громадянської війни, виглядає сенсаційним: підвищилась якість підготовки східників, збільшились його масштаби. Ширше освоювався Кавказ, Памір, Тянь-Шань, Алтай, Саяни, хребти Східного Сибіру. Отже, альпінізм в СРСР виріс в широко розвинений вид спорту з високим рівнем майстерності східників, увійшов до числа провідних національних організацій в світовому альпінізмі, став членом Міжнародного Союзу Альпіністських Асоціацій (ІЮАА) і його виконкому [35].

В останні роки зроста популярність самодіяльного альпінізму. Це можна пояснити збільшенням інтересу міських жителів до природи, зокрема гір, де люди знаходять відпочинок від буденних проблем. Альпіністи говорять, що ніщо не може зрівнятися з відчуттями, які виникають, коли вони досягають гірської вершини. Людина завжди кидала виклик природі, тому і в наш час знаходяться сміливці, які здійснюють гірські сходження.

Ресурсна база альпінізму складається з природних та економічних компонентів, які тісно пов'язані між собою. Її першим природним компонентом виступають гори — головна і невід'ємна частина альпінізму, другим — людина, оскільки доки на планеті Земля існують люди з нестримним потягом до пригод, доти не згасне живий і невгамовний інтерес людини до гір. До економічних компонентів ресурсної бази альпінізму відноситься інфраструктурне та організаційне забезпечення в альпінізмі. Інфраструктурне забезпечення включає в себе клуби та асоціації у справах альпінізму, Міжнародний Союз у справах альпінізму, федерації альпінізму,

скелелазіння та льодолазіння, різноманітні товариства з питань альпінізму тощо. Організаційне забезпечення базується на послугах туристичних фірм, туристичних баз, спеціалізованих магазинах, прокаті альпіністичного спорядження, спонсорській допомозі, оформленні необхідних документів, консультаціях досвідчених тренерів по альпінізму, тренувальних майданчиках тощо. Необхідно зазначити, що необхідним помічником альпініста при плануванні маршруту та під час сходження є карта.

Для здійснення альпіністського сходження обов'язково потрібно мати повний комплект альпіністського спорядження. До такого комплекту входять: каска альпіністська, льодоруб, кішки, спальний мішок, снігоступи, альпіністичні (треккінгові) палки, закладні елементи, страхові системи, радіостанція і радіозв'язок, рюкзак альпіністський, палатка, верхній одяг (куртка штормова, пухова, спортивні штани, брюки штормові, шапка захисна з вушками), спеціальні черевики, карабіни сталеві, мотузки тощо.

Альпінізм — це, безперечно, один з найбільш екстремальних і захоплюючих видів отримання адреналіну. При занятті альпінізмом доводиться долати різні природні перешкоди: річки, скелі, сніг, льодовики, льодопади. Їх подолання, як правило, пов'язане з небезпекою. За багаторічну історію альпінізму була вироблена спеціальна техніка подолання небезпечного гірського рельєфу.

Техніка подолання скельного рельєфу залежить від крутизни скель. Як правило, скелі долаються в зв'язках. Скельні стіни долають лазанням в зв'язках з попеременною організацією страховки напарника по зв'язці. Лазіння найбезпечніше в тих випадках, коли дотримується правило трьох точок опори: для двох рук і ноги або обох ніг і руки. У разі втрати однієї з точок опори альпіністові легше зберегти рівновагу: швидко змінивши положення тіла і знайшовши іншого захоплення, відновити три точки опори. При лазінні з двома точками опори в разі втрати однієї з них майже неможливо зберегти рівновагу [36].

При сходженні, особливо у високих горах, доводиться долати льодовики, льодопади. Залежно від стану льодовика, наявності льодових тріщин, крутості льоду використовуються різні види льодового спорядження: альпіністські кішки, льодоруби, льодові молотки, Айс-фіфі, льодобури, сходи і драбинки, мотузкові перила.

При проходженні льодовиків існує небезпека падіння в тріщину на льодовику, тому льодовики проходять в зв'язці, організовуючи страховку один одного. На крутому льоду використовується техніка льодолазіння.

При подоланні льодопадів, особливо при багаторазовому їхньому проходженні при сходженні в гімалайському стилі використовуються спеціальні сходи. Особливістю подолання крутого льоду є обов'язкове використання спеціальних кішок і льодобурів для організації проміжних точок страховки. Широке визнання за кордоном отримала винайдена відомим радянським альпіністом В. М. Абалакова Абалаковская петля, яка використовується для організації страховки на льоду.

Техніка подолання сніжних схилів залежить від стану снігу.

Для проходження свіжого снігу застосовуються снігоступи і лижі для ски-альпінізму.

При проходженні крутих сніжних схилів використовують льодоруб для страховки, а також як додаткову точку опори при русі в три такти: льодоруб-нога-нога.

Для проходження утрамбованого вітром і заледенілого снігу, фірну застосовуються кішки.

Виділяють альпійський і гімалайський стилі сходжень. Альпійський стиль — це послідовний підйом на вершину разом з усім спорядженням. Гімалайський стиль відрізняється попередньою підготовкою маршруту сходження, провішуванням страхувальних мотузок (перил), встановленням проміжних таборів, доставкою спорядження і кисню в ці табори, що передбачає багаторазові підйоми і спуски з табору в табір. Гімалайський

стиль - це своєрідна облога гори, що займає іноді 2-3 місяці, але саме така тактика дозволила досягти вершин Евересту і інших восьмитисячників.

У невисоких горах, де, як правило, немає снігу і льоду маршрут сходження на вершини проходить по скелях. Особливістю скельних сходжень є:

- Відносно невисока висота над рівнем моря і внаслідок цього;
- Відсутність кисневого голодування;
- Більш комфортні з точки зору температури навколишнього середовища умови сходжень;
- Відсутність необхідності брати на сходження велику кількість теплих речей;
- Можливість проходити маршрут в легкому скельному взутті;

Як правило, технічно складні ділянки маршруту вимагають для організації надійної страховки застосування широкого арсеналу скельного спорядження (мотузки, гаки, закладки, відтягнення, карабіни та ін.);

Як правило, менш тривалий час проходження скельного маршруту (найчастіше без ночівлі).

Комбіновані скельно-сніжно-льодові сходження представляють собою класичний альпінізм, що зародився в Альпах, висота яких не перевищує 4810 метрів (висота Монблану) над рівнем моря. При сходженні в Альпах та інших гірських районах (Кавказ, Кордильєри, Південні Альпи, Анди, Памір, Тянь-Шань, Алтай і ін.) На вершини висотою до 5000 метрів над рівнем моря альпіністи, як правило, не стикаються з ознаками гострого прояви гірської хвороби. Особливістю даного типу сходжень є:

- Необхідність застосування всього арсеналу альпіністської техніки:
- техніки пересування і організації страховки на скелях, снігу і льоду;
- Необхідність організації проміжних таборів для ночівлі та

– відпочинку, що тягне за собою необхідність брати бівачне спорядження;

– Менш швидкий темп руху на маршруті внаслідок більшої ваги рюкзаків через необхідність брати більшу кількість спорядження (кішки, льодоруб, мотузки, скельні і льодові гаки, бівачне спорядження, продукти харчування, засоби зв'язку та інше).

– При сходженні на вершини висотою понад 5000 метрів над рівнем моря темп руху сповільнюється через прояви ознак гірської хвороби, якщо учасники сходження не мають хорошою акліматизації.

Під висотним альпінізмом розуміються сходження на вершини висотою вище 6500 метрів над рівнем моря, розташовані в високих горах: Гімалаї, Каракорум, Памір, Тянь-Шань, Анди. При занятті висотним альпінізмом головною трудностю є необхідність максимальної мобілізації життєвих сил для подолання негативних наслідків впливу на організм висоти, сухого розрідженого повітря, ультрафіолетового випромінювання, сильного вітру, низьких температур. Особливістю висотних сходжень є:

- Необхідність попередньої акліматизації;
- Необхідність використання спеціального одягу і взуття для захисту від негативного впливу зовнішнього середовища: сильні вітри, низькі температури, велика кількість снігу, льоду;
- Використання всього арсеналу альпіністського спорядження і техніки альпінізму
- Організація проміжних таборів для ночівлі, закидання спорядження, продуктів харчування.
- Як правило, підготовка шляху підйому і спуску: установка мотузкових перил, проміжних таборів. Поступовий підйом на вершину зі спуском для відпочинку, що дозволяє акліматизуватися для вирішального штурму вершини

BigWall — клас сходжень, які передбачають проходження великих стін протяжністю кілометр і більше. Дані сходження відрізняються особливою складністю маршрутів.

Маршрути сходжень (підйоми на вершини) діляться в порядку зростання складності на категорії — від 1-ї до 6-ї. Категорії від 2-ї до 6-ї включно поділяються на дві підкатегорії — А і Б. Попередню оцінку категорії складності маршруту виробляють самі альпіністи - першопрохідці маршрутів сходжень. У категорію складності класифіцируемого маршруту сходження включається тільки шлях підйому. Шлях підходу до початку маршруту і спуск з вершини (при траверсі - спуск з останньої вершини) в категорію складності маршруту не включається, але повинні бути відображені в звіті. Під траверсом розуміється проходження не менше двох вершин, причому спуск з попередньої вершини повинен проходити в напрямку наступної, але не по шляху підйому. Траверс однієї вершини не класифікується [37].

Маршрут може бути класифікований як першосходження, першопроходження, варіант, комбінація маршрутів. Першосходження вважається сходження на вершину вперше, воно ж буде і першопроходження по даному маршруту. Першопроходження вважається сходження по маршруту, прокладеному по непройдених схилах, гребенях, контрфорсам, ребрах (при траверсі - коли нові ділянки, без урахування повторно пройдених, визначають більш високу категорію складності маршруту). Варіантом вважається сходження по маршруту, частково збігається з раніше пройденим або проходить по раніше пройденій стіні (схилу), не розділена з шуканим маршрутом гребенями, ребрами, кулуарами і т. д. Комбінацією вважається сходження або траверс, маршрут якого складається з раніше пройдених ділянок або маршрутів (класифікуються індивідуально для груп).

Гірський туризм — один із найскладніших, але, водночас, і захоплюючих видів туризму сучасності. Перш ніж збирати рюкзак і сідати

на автобус, потрібно визначитися, який із видів гірських сходжень найбільше до вподоби людині, і який саме вид їй підходить за фізичними можливостями.

Основних видів гірського туризму буває п'ять: альпінізм, хелі-скі, трекінг, фрірайд та маунтінбайк (Табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Основні види гірського туризму

№	Вид	Короткий опис
1	Альпінізм	Сходження вгору по схилу з супутнім подоланням перешкод та використанням підвісних страховок та кріплень.
2	Хелі-скі	Подорож до вершини гори або схилу на гелікоптері та спуск до підніжжя на сноуборді або лижах.
3	Трекінг	Найпоширеніший вид гірського туризму, який полягає в пішому перетині гірської місцевості. Тут велику роль грає не підйом на вершину, а проходження стежками вздовж гірського масиву. Різновидом трекінгу є траверс – підйом на гору з одного боку та спуск – з іншого.
4	Фрірайд	Спуск на лижах або сноуборді на необладнаних для цього трасах, без утримування снігу та обмежень довжини спуску.
5	Маунтінбайк	Катання на велосипеді гірською місцевістю.

Як уже було зазначено вище, трекінг або піший перетин гірської місцевості найпопулярніший вид гірського туризму. Щороку тисячі українців вирушають до українських та закордонних гор з метою відкрити для себе нові сторони природи. Але навіть, здавалося б, у такій простій справі, як прогулянка протоптаними стежками, є свої складнощі. Насамперед, вони стосуються категорій стежок та сходжень [38].

Сама категоризація залежить від складності перевалу, складності вершин і протяжності маршруту. Відповідно до цих критеріїв гірські сходження діляться на 6 категорій, які, у свою чергу, можуть ділитися за індексом «А» та «Б» (Табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Розподіл маршрутів на категорії у гірському туризмі

Категорія	Опис категорії
1Б	висота сходження коливається від 500 до 5 000 м, довжина колії – до 500 м, кут підйому – 10-20 градусів. Сюди входять ділянки дуже легкої та легкої проблеми. Час такого сходження – 1,5-8 годин
2А	висота сходження 500-6 000 метрів, довжина колії – до 550 м, кут підйому – 15-30 градусів. Ділянки скельних підйомів простої проблеми – 5-20 м. У категорії 2Б ділянки скельних підйомів простий складності досягають 15-30 м, середньої складності – 3-10 м. Час сходження – 2-10 годин.
3А	висота сходження – до 6 500 м, довжина колії може досягати 600 м, кут сходження – 20-40 градусів. Льодово-сніжні ділянки середньої складності – 50-200 м. У категорії 3Б ці ділянки сягають 300 м. На таких стежках найчастіше використовується страхове спорядження. Час проходження – 3-10 годин.
4А	висота сягає 7 000 м, протяжність стежок – 650 м. Кут підйому – 30-50 градусів. Скелясті ділянки вище середньої складності – 20-50 метрів, льодово-сніжні – 50-200 м. У категорії 4Б ділянки досягають 100-200 м рівня вище за середню складність. Час сходження – 6-8 годин. Використовується страховка.
5А	висота 1000-7500 м. Протяжність – 750 м, кут підйому – 40-60 градусів. Ділянки рівня середньої складності та рівня вищі за середній. Включено скелясті ділянки важкого сходження довжиною 10-40 м. У категорії 5Б – скелясті ділянки високого рівня складності сягають 3-20 м. Час сходження – 6-10 годин. Використовується страховка, включені ночівлі.
6А	висота від 3 000 м, довжина траси – до 800 м. Кут підйому 65-75 градусів. Включено ділянки складної та високої складності підйому. У категорії 6Б кут підйому коливається від 70 до 80 градусів, переважають ділянки високої складності. Використовується обов'язкове страхування. Час сходження – 3-4 дні, включені ночівлі.

Люди ходять у гори по-різному. Хтось щовихідні по обладнаних стежках іде пішки, хтось лізе без страховки на надскладні скелі. Більшість просто ходить у гори у своє задоволення, де основна мета — рекреація і відпочинок. Найголовніше для таких людей є розуміння того, що краще за гір можуть бути тільки гори, на яких ніхто не бував.

2.5. Сучасний стан альпінізму в Україні.

В цілому в Україні, незважаючи на рівнинний рельєф, є багато місць для тренувань і скельних вилазок. Головне для людини — це бажання і трошки вільного часу. Якщо говорити про скелелазіння в Україні для новачків, то тут вибір є.

Для бажаючих відкрити для себе альпінізм, як складову спортивного туризму в Україні функціонують школи скелелазіння та альпінізму. Скеледроми наявні в більшості українських міст.

- Село Дениші біля Житомира, відоме своїми мальовничими скельними берегами річки Тетерів, стало одним з улюблених місць відпочинку не тільки жителів Житомира, а й столиці. Окрема частина скель перетворилася на своєрідну Мекку для скелелазів. Тут дуже зручно тренуватися всім бажаючим — від початківця до профі. У скелях прокладено велику кількість маршрутів, порода досить безпечна.

- Крейдяний масив в Чепелі місце хороше для тих скелелазів-альпіністів, які вже мають досвід, оскільки порода тут — крейда, і скелелазіння має свої особливості [39].

- Пороги на Південному Бузі. Уздовж річки часто зустрічаються скельні виступи, які досягають свого апогею в Миколаївській області між містами Первомайськ і Южноукраїнськ і тягнуться 20-30 кілометрів. Для збереження неймовірного ландшафту тут сформований національний природний парк «Бузький Гард», який став одним з 7 чудес України. Скелелазити тут мають великий вибір скель для тренування, є відносно прості маршрути для початківців. Незабутніми для вас стануть сплави на байдарках, рафтах або катамаранах.

- Скелі Довбуша є одним з найбільших скельних масивів українських Карпат, розташованих на кордоні Івано-Франківської та Львівської областей і привертаючих до себе туристів мало не з усієї України.

Найбільш ймовірно, що в минулому скелі Довбуша були фортецею, як це було в Тустані. І сьогодні залишилися сліди колишньої фортифікаційної споруди — видовбаний в скелі колодязь, кам'яний навіс над ним. За легендою, тут сховав свої скарби сам Олекса Довбуш. Скелі Довбуша стали культовим місцем для скелелазів з усієї України. Тут часто проводять змагання з відповідних дисциплін. Висота самих скель досягає місцями 50 метрів. До послуг відвідувачів велика кількість маршрутів різної складності та протяжності. Однак не слід нехтувати заходами безпеки — скелі забрали життя не одного досвідченого альпініста-скелелаз, про що нагадують меморіальні таблички на них.

- Скала Білий Камінь. Цю скелю можна назвати скелею з характером, оскільки до неї не так просто дістатися. Але дорога до Білого Каменя може стати для туристів незабутньою прогулянкою, якщо відпочивати в Дорі або в Яремче. Скала стала локальним місцем паломництва скелелазів з Івано-Франківська та Львова. На ній прокладено багато маршрутів. Її особливістю є те, що в ній є своєрідний «камін» — порожнина в самій породі. Висота скелі — 29 метрів.

- Досить багато скелястих місць на Закарпатті, особливо в так званих Вулканічних Карпатах. Всі вони — це застигли породи лави, яка мільйони років тому викидалася вимерлими вже на сьогодні вулканами. Вони ніби ховаються за іншими красотами краю від сторонніх очей — йти маршрутом доведеться не одну годину. Але від побаченого в усіх точно перехопить подих — перед очима відкриються неймовірні пейзажі незайманої природи. А якщо людина є скелелазом, то вихідні пройдуть з користю і з не меншим задоволенням.

- Найбільшим і одночасно недооціненим місцем на Закарпатті є скелі Смерековий Камінь. Вони знаходяться на території заказника «Зачарована Долина». Восени перед туристами відкриються просто незабутні краєвиди різнобарвного букового лісу і долини Боржави внизу.

Але поки це місце найбільш популярне тільки серед скелелазів. Тут вони тренуються і часом проводять змагання. Висота скель — від 20 до 100 метрів, а прокладені маршрути підійдуть як новачкам, так і досвідченим скелелазам [40].

- Не менш величні скелі знаходяться на схилах Анталовецької Поляни і зветься Сокілець, за те, що на них часто гніздяться соколи. Висотою досягають 50 метрів. Однак до них добратися не так просто — доведеться кілька годин йти по лісовій дорозі, поки не дійти до обриву — схил різко обривається, і гори перед очима як на долонях. Місце цікаве з точки зору скелелазіння, однак порода досить сипуча і через це стає іноді небезпечною.

- Скелі Львівщини овіяні історією і легендами. Практично всі вони за часів середньовіччя використовувалися як фортеці або сторожові пункти. Більшість з них знаходиться в гірському масиві Бескиди, який тягнеться від Івано-Франківської області в Польщу. Мабуть, найпопулярнішими з усіх є скелі Тустань, або Урицькі скелі, поблизу однойменного села. У давнину тут знаходилася староруська фортеця, яка стерегла важливий торговий шлях на Закарпатті й надалі в Угорщину. Зараз від фортеці залишилися тільки сліди, але скелі виробляють неймовірне враження величі і краси. Це місце теж підходить для скелелазіння, але оскільки скелі є пам'ятником історії, то це обмежує можливість їх використання в якості скалодрома.

- Поділля особливо багато на природні скеледроми. Сама назва міста Кам'янець-Подільський як би натякає на це. На вибір тут і каньйон Дністра, Смотрича, скелі на берегах Південного Бугу — ці місця дійсно варті того, щоб їх відвідати. Кам'янець-Подільський — це ціле місто, яке розкинулося на скелях. Тож не дивно, що тут часто проводять змагання між скалолазами — каньйон річки Смотрич для цього добре підходить. Можна годинами гуляти по ньому і милуватися неземною красою форм і

гармонійністю, де місто переплелася зі скелями. Скелелази освоїли район навколо моста, який з'єднує Новий і Старий місто. Вагомим для альпіністів в плані тренування і підготовки до гірських сходжень є ледолазание — взимку деякі ділянки каньйону покриваються льодом, і вони стають відмінними майданчиками для випробування своїх сил.

Після навчання і декількох тренувальних походів турист готовий до першого альпіністського сходження. На території сучасної України є декілька місць для виконання цього задуму.

В Українських Карпатах виділяють кілька основних масивів гір — всім відома Черногора, Свидовець, Мараморош (їх ще називають Мармаросів), Горгани, Полонинські і Вулканічні Карпати, Бескиди і т. д. Всі вони різні по рельєфу, пейзажам і складності.

- Мараморош — це практично єдиний масив, який можна назвати свого роду альпійським. На вершині гори Піп-Іван Марамороський вас чекають скелі з крутими обривами, на дні яких невеличке озерце. Що найцікавіше, це чи не єдине місце в наших горах, де можна побачити сніг цілий рік — уздовж озера навіть влітку знаходиться невеликий льодовик.

- Черногора — найвищий і одночасно найпопулярніший масив. Часом на вершині Говерли може скластися враження, що людина знаходиться не в горах, а на шопінгу в місті. Однак це оманливе відчуття, на цьому масиві розташовані найвищі гори нашої країни — усі шість 2-тисячників. Подібний по рельєфу, проте трохи нижче — масив Свидовець, який розташований поруч, відомий своїми гірськими озерами [41].

При виборі маршруту необхідно обов'язково звертати увагу на декілька параметрів — його довжину і перепад висот. Чим більше ці показники, тим складнішим він є. Одними з найдовших і найскладніших вважається одночасне підкорення трьох найвищих масивів — Свидовця, Черногори і Марамороша. Довжина становить понад 100 км, перепад висоти значний, а тривалість в середньому від 10 до 14 днів. Зимові походи в

Карпатах дійсно наближає туритса до умов високогірних експедицій. Тут чітко зрозуміється, що таке лавинонебезпечні ділянки, снігові карнизи, ураганні вітри і завірюхи, а ночівля в наметі при температурі -20 і нижче на повну дасть відчутти смак високогірних сходжень.

До кримських подій 2014 року невелике історичне містечко Бахчисарай повільно, але впевнено ставало своєрідною столицею альпінізму і скелелазіння України, яким, наприклад, є Інсбрук в Австрії. Воно й не дивно, оскільки саме з Бахчисарая переважно стартували походи гірським Кримом, а навколишні висячі скелі завжди манили скелелазів.

При такій географії Кримські гори в залежності від обраного маршруту могли ставати як легкої сімейної прогулянкою, так і вкрай складним випробуванням для досвідчених альпіністів. Скелі подекуди можуть досягати висоти в кілька сот метрів, а швидкість вітру — ураганних відміток. Гора Ай-Петрі увійшла в книгу рекордів України як саме вітряне місце в країні. Як би там не було, ми віримо, що не за горами той час, коли ми знову зможемо насолоджуватися краєвидами моря з вершин Кримських гір [42].

Федерація альпінізму і скелелазіння України займається як підготовкою професійних спортсменів і організацією участі в міжнародних змаганнях, так і сприяє новачкам та любителям в їх прагненні підкоряти нові вершини [43].

2.6. Проблеми та перспективи інклюзивності турів в Україні

Щодо інклюзивного туризму в Україні, то тут слід зазначити деякі важливі моменти, суть яких полягає в наступному.

Успішний розвиток галузі туризму можливий лише за умови задоволення потреб туристів.

Досить значна частина подорожуючих — це туристи з особливими потребами: особи з інвалідністю, вадами зору або слуху, похилого віку, інші маломобільні групи населення.

І подорожуючи вони стикаються з широким діапазоном бар'єрів, які заважають їм у повній мірі споживати наявні туристичні ресурси.

Звичайно так не має відбуватися. Будь які категорії туристів мають рівноцінне право на отримання повного спектру послуг, не відчуваючи при цьому жодних перешкод та дискомфорту.

Інклюзивний туризм — це частина комплексного підходу створення сприятливого суспільного середовища для осіб з інвалідністю.

В Європі досить успішно розвивається інклюзивна інфраструктура, що дозволяє людям з фізичними вадами вести активний спосіб життя і спонукає до подорожей.

У свою чергу слід відзначити — Україна тільки робить свої перші кроки у розвитку та становленні інклюзивної туристичної реабілітації людей з інвалідністю, хоча для Європи вона вже стала частиною комплексного підходу в залученні до суспільного середовища осіб з інвалідністю.

В Україні на даний час затверджена Національна стратегія створення безбар'єрного простору в Україні [45] (за ініціативи першої леді Олени Зеленської та на виконання указу Президента України).

Але на сьогодні майже відсутні туристичні оператори, які спеціалізуються на інклюзивному туризмі, відсутні туристичні продукти з урахуванням потреб для маломобільних категорій туристів.

Питання впровадження в Україні інклюзивного туризму як засобу реабілітації почали порушувати ще у 2005 році, коли вийшов Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [44]. Тоді ж була впроваджена індивідуальна програма реабілітації людей із особливими потребами. Згідно з нею, кожна особа з інвалідністю має право отримати індивідуальні

реабілітаційні заходи. Втім відтоді вони належним чином не спрацювали, хоч держава постійно спрямовує на це чималі ресурси.

Сучасну методологію інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму розробляють в Асоціації «Інклюзивний соціально-реабілітаційний туризм». Ініціювали її створення в КЗ «Черкаський обласний центр медико-соціальної експертизи», зокрема, керівник закладу Владлен Лепський. До цього до нього зверталися зі схожими пропозиціями спілки та об'єднання людей з інвалідністю.

Безсумнівно для комфортного відпочинку маломобільних туристів, подальшої конкурентоздатності та туристичної привабливості територій та об'єктів країни, вони мають бути максимально облаштовані спеціальними елементами доступності.

Це і транспорт, і зупинки, готелі, заклади відпочинку та оздоровлення, ресторани, пляжі, музеї, візит-центри національних природних парків та біосферних заповідників, вбиральні, та інші об'єкти.

Створення необхідного інклюзивного простору для комфортного відпочинку та необхідних для цього елементів доступності має бути одним із пріоритетів розвитку інфраструктури в Україні.

З метою сприяння створенню інклюзивного простору в туризмі, як частини комплексного підходу щодо впровадження сприятливого суспільного середовища у контексті «як доїхати?», «де зупинитися», «де поїсти?», «що відвідати?» для осіб з інвалідністю формуються інформаційні бази про облаштовані туристичні об'єкти (готелі, хостели, пансіонати (заклади відпочинку), санаторні заклади, міні-готелі (приватний сектор), пляжі, заміські комплекси, бази сільського зеленого туризму, заклади громадського харчування, заповідники, національні природні парки, інші об'єкти.) облаштовані елементами доступності для туристів з інвалідністю, порушеннями зору або слуху на територіях об'єднаних територіальних громад усіх областей. Яскравим прикладом такої

інформаційної бази є Херсонська область, де вже створено таку базу даних [46] (і вона періодично доповнюється та коригується).

Особливо підкреслюється, що робота по облаштуванню туристичних об'єктів інклюзивною інфраструктурою має проводитись комплексно як органами місцевого самоврядування, так і підприємствами, установами та організаціями області, які також зобов'язані створювати інклюзивний туристичний простір, враховуючи потреби людей з особливими потребами і забезпечувати для них доступність споруд [47].

На шляху інтеграції до європейського та світового співтовариства Україна ратифікувала низку міжнародних правових актів, які здійснили певний вплив на формування національної державної політики і практики щодо забезпечення рівних можливостей для всіх громадян, упровадження принципів доступності в різні сфери життєдіяльності осіб з інвалідністю. Більшість положень цих актів трансформовано в національне законодавство. Широкий спектр дій щодо осіб з інвалідністю визначає Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю». Крім того, з метою врегулювання правового положення окремих груп осіб з інвалідністю та забезпечення принципів доступності прийнято [48]: Закони України: «Про соціальні послуги», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист прав споживачів», «Про транспорт», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності та вдосконалення державного регулювання у сфері містобудівної діяльності»; Укази Президента України; Постанови Кабінету Міністрів України. Важливо, що прийнято також низку документів, спрямованих на залучення представників громадських організацій осіб з інвалідністю до підготовки та прийняття рішень, які впливають на їхнє життя. У 2009 р. була затверджена Державна програма «Безбар'єрна Україна», на підставі якої прийнято обласні програми щодо створення доступного середовища та забезпечення транспортної доступності. На жаль, виконання даної програми не

відбувається в тих обсягах, які заплановано. Громадські організації вважають, що однією з причин цього є відсутність ефективного механізму контролю за її виконанням, а також відсутність розуміння у посадових осіб соціальної та економічної переваги дотримання принципів доступності та універсального дизайну [48].

Слід визнати і ми є свідками того, що інклюзивність в українському туризмі, як і загалом безбар'єрний напрямок життя в нашій країні, перебуває в зародковому стані. До того ж ситуація, що склалася в нашій країні, яка пов'язана з військовою агресією РФ проти України, додатково ускладнює розвиток цього напрямку.

З іншого боку, українське суспільство остаточно і безповоротно змінилося по відношенню насамперед одне до одного, українців до самих українців. Ми стали більше цінувати життя, дружбу, людські стосунки. З'явилося чітке розуміння того, що матеріальні цінності є не такими вже й цінними, що тільки об'єднавшись, будучи одним єдиним цілим, простягаючи один одному руку допомоги та розуміння, ми всі можемо досягти будь-яких цілей, стати непереможним і справді незалежним народом, суспільством, країною. Тепер багато чого в Україні стало і ще стане зовсім іншим, переосмисленим, з новим поглядом — і є величезна ймовірність того, що тепер ми все більше приділятимемо увагу людям з обмеженими можливостями. А безбар'єрне доступне життя спрощує сам процес життя не лише інвалідам, а й усьому суспільству загалом.

І нехай цей шлях не такий простий, але все це можна подолати об'єднанням сил держави, бізнесу та суспільства справжніх людей.

Висновки до 2 розділу

Спортивний туризм в останні десятиліття активно розвивається в багатьох країнах. Це пов'язано як з бажанням людини піти від буденності, побути наодинці з природою, так і отримати нові відчуття, враження і

емоції. Займаючись певним видом спортивного туризму, людина оздоровлюється і зміцнює фізичне здоров'я. Перебуваючи в незвичайному для себе середовищі, в нестандартних ситуаціях людина отримує необхідний після сидячої роботи в офісі своєрідний «стрес».

Одним з найбільш динамічних та активних видів спорту є спортивний туризм, тренування по якому проходять в умовах природного середовища. Сенс його полягає в тому, щоб долати перешкоди, створені самою природою. Маршрути спортсменів можуть пролягати через печери, перевали, гірські вершини, водні пороги, каньйони і через штучні рельєфи.

Спортивним туризмом в усьому світі займається вже не одне покоління людей. Завдяки їм даний вид спорту постійно розвивається і вдосконалюється. Займаючись спортивним туризмом, спортсмени постійно перебувають в особливій атмосфері, яка має в своєму розпорядженні їх не зупинятися на досягнутих результатах.

За останні десятиліття попит на спортивно-подієві тури значно виріс. Загальносвітова тенденція полягає в тому, що люди в набагато більшому ступені, ніж раніше, хочуть отримувати досвід і емоції.

Спортивний туризм з кожним роком залучає все більше і більше людей, фанатів-спортсменів і просто любителів здорового способу життя. Чим країна економічно розвинена, тим більше місце в житті людей і економіки країни в цілому займає спортивний туризм. До того ж країна має ресурси, які і дозволяють розвивати спортивний туризм. При розвиненій інфраструктурі для спортивного туризму країна стає привабливою для туристів, які шукають емоційну розрядку.

Інклюзивний туризм для осіб з інвалідністю — це сучасний вид туризму, який дозволяє включати у туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахування особливостей її фізично-психологічного стану. Розглядається він, насамперед, як потужний засіб активної реабілітації, оскільки структурно він включає в себе різні

види відновлення та соціальних послуг. Зокрема медичну, психологічну, психолого-педагогічну, професійну, трудову, фізичну, соціальну та інші.

Особи з інвалідністю зацікавлені у тому, щоб отримувати сучасні туристичні реабілітаційні послуги. Схожі туристично-реабілітаційні послуги вже надають деякі громадські організації. Та, поки що, це відбувається не системно та без врахування індивідуальної системи реабілітації.

Зараз досліджуються та укладаються маршрути подорожей. Основна вимога — це доступність таких місць. Між іншим, окрім туристичної реабілітації, надаватимуться також і професійно-трудова послуги. Це допоможе людям знайти своє нове покликання та реалізуватися.

Доступність — це не лише можливість комфортно потрапити в приміщення, а й доброзичливе ставлення громадян до людей з інвалідністю. Тільки об'єднаними зусиллями можна зробити Україну дружньою до людей з інвалідністю.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

3.1. Особливості інклюзивного гірськолижного туризму

Доступний туризм у Франції. Асоціація *Tourisme & Handicaps* [49] була створена у 2001 році у Франції, щоб просувати політику доступності для людей з обмеженими можливостями у сферах відпочинку та дозвілля. Позначення та критерії оцінки якості були введені для всіх туристичних та громадських місць, щоб зробити їх доступними для людей з особливими потребами у Франції. Якщо говорити грубо уклали партнерство професіонали туристичної торгівлі, і асоціації, що представляють інтереси інвалідів.

Люди без проблем зможуть знайти список усіх місць у всій Франції, які мають ярлик «Туризм та гандикап» (Рис.12). Він гарантує, що це місце пристосоване для людей з обмеженими можливостями. Існує чотири види порушень, за якими оцінюється доступність: фізичне, зорове, слухове та психічне. Місця можуть бути позначені всіма чотирма символами, або не одним із них, залежно від критеріїв адаптації.

Ця асоціація також визнає певні території Франції, які поєднують повну доступність туристичних об'єктів. До них можуть належати і цілі міста, національні парки або значні місця, які необхідні у повсякденному житті суспільства. А поїздки, відпочинок, чи перебування на відповідній території не викличуть жодних труднощів. *Destination for All* (Напрямок для всіх) — це призначення може отримати це місце, і пишається подібним символом протягом 5 років.

Напрямок гірськолижного туризму у Франції один із найрозвиненіших у всьому світі, зокрема це стосується і інклюзивного гірськолижного туризму (Рис.12).

Рис.12 Ярлик «Tourisme & Handicaps» у французьких містах та містечках та приклади інклюзивності у гірськолижному туризмі

Неперевершена Франція має значний набір курортних місць, рясно розкиданих по гірських системах країни. Міста та селища пропонують туристам чудові можливості для активних занять зимовими видами спорту та незабутнього спокійного відпочинку у високогірних районах. Гірськолижні курорти Франції — це широкий вибір різноманітних гірських серпантинів та розваг на будь-який смак, сучасна інфраструктура та велика зона катання.

Важливо відзначити, що на багатьох таких курортах існують послуги для людей з обмеженими можливостями.

Гірськолижні станції обладнані для прийому відпочиваючих з обмеженими можливостями.

Багато станцій відповідають двом критеріям:

- Доступність траси та місця проживання.
- Наявність французької лижної школи (Французька гірськолижна школа ESF — L'École du ski français [50]) , яка пропонує заняття лижним спортом для людей з обмеженими можливостями.

На курортах є різноманітне спорядження для занять хенді-скі (лижі для інвалідів). Хенді-скі — шанс для людей з обмеженими фізичними можливостями кататися на лижах у горах.

Існують адаптивні лижі наступних типів [51-53]:

1. Uniski (Юніскі — крісло з однією лижою) (Рис.13-А) — це найбільш широко використовуваний пристрій для ручного катання в усьому світі, що забезпечує максимальний комфорт та ідеальний контакт лижі зі снігом завдяки підвісці, спеціально налаштованій для цього пристрою (пропонується 6 розмірів сидінь). Монолижі підходять людям із: гарною стійкістю тулуба; функціонуючими верхніми кінцівками; хапальною функцією рук; згинанням тазостегнових та колінних суглобів.

2. Dual-ski (Дуалски — крісло з двома лижами) (Рис.13-А) — споряддя із двома лижами, призначене для забезпечення часткової або повної незалежності лижника під керівництвом інструктора. Спочатку здвоєну лижу веде інструктор, потім поступово і відповідно до своїх можливостей лижник вчиться керувати самостійно.

Рис.13 Uniski, Dual-ski, Bi-ski

Лижі для катання сидячи з однією або двома лижами, дозволяють людям з обмеженими можливостями кататися на лижах, у деяких випадках

забезпечуючи їм повністю автономне пересування. Такі лижі доповнюються палицями зі ковзною поверхнею, які зазвичай називають стабілізаторами. Лижник може використовуватись усіма підйомниками (доступними та/або дозволеними в зоні катання).

3. Ві-ski (Рис.13-Б). Бі-Скі підходить для людей із ДЦП, тетрапарезом, геміпарезом. Їм можна керувати за допомогою Flic Flac або без нього. Передбачені ремені верхньої частини тулуба. Супровідна особа обов'язково потрібна. Доступні в одиночній та подвійній версіях. Обидва дуже підходять для лижної школи та організації зимових видів спорту для інвалідів, тому що можна вчитися, удосконалюватись, а також кататися на лижах із високими характеристиками за допомогою рами. Навіть люди, які потребують часткової або повної допомоги, можуть насолоджуватись горами з великим комфортом (амортизатори). Користуватись підйомниками крісла дуже просто і зручно як для лижника, так і для його компаньйона. Ві-Ski доступні в дитячій, підлітковій та дорослій моделях.

4. Карт-лижі (Рис.14-А)— це конструкція, що дозволяє кататися на лижах повністю автономно чи напівавтономно. Бічна рівновага значно полегшується за рахунок кінетики конструкції і дуже низького розташування центру тяжіння. При цьому переміщення та доступ до витягів все ж таки вимагають сторонньої допомоги.

Рис.14 Карт-лижі, види Tandem ski

5. Tandem ski (Рис.14-Б) — Тандемні лижі дозволяють людям з обмеженою рухливістю займатися зимовими видами спорту та спускатися

лижними схилами. У тандемному катанні пасажир їде в адаптованому ковшеподібному сидінні з високоякісним амортизатором, а пілот їде на шарнірних ковзанах.

6. Керовані лижі з інвалідним кріслом (Flex, GMS, Bi single, Dual Barre, Dual Piloted та інші). Такі лижі з інвалідним кріслом стануть чудовим засобом пересування для дослідження гірської місцевості.

7. Лижі для катання стоячи для людей з обмеженими фізичними можливостями:

- із ножними протезами (адаптованими для катання на лижах);
- зі з'єднаними ногами (практикується з використанням високих стабілізаторів);
- на одній нозі без протеза (практикується за допомогою високих стабілізаторів).

8. Для людей із порушенням зору. Голосовий супровід:

- стандартний (звичайним голосом);
- з використанням гучномовця;
- з використанням приймача.

Носіння сигнального жилета для людей з порушенням зору та гідів є обов'язковим.

За допомогою лижного інструктора школи ESF туристи зможуть відкрити для себе чудові простори всієї зони катання: марковані траси, зону фрірайду та навколишні гірські краєвиди. Треба відзначити, що інструктори Французької Лижної Школи мають кваліфікацію для роботи з людьми з обмеженими можливостями — з людьми, які погано бачать, з погано чуючими людьми (використання мови жестів), із затримками розумового розвитку. Також люди з обмеженою рухливістю або не здатні пересуватися самостійно можуть також випробувати задоволення від лижного відпочинку завдяки поїздки з інструктором.

Про інфраструктуру подібного роду гірськолижних курортів.

Вже протягом багатьох років докладається багато зусиль щодо створення зручностей для людей з обмеженою рухливістю: житло, автостоянки, тарифи, лижі для інвалідів (хенді-скі), різні заняття крім катання.

Для доступності та зручності багато житлових будинків (готелі, резиденції), ресторани, служби (офіс з туризму, стоянки) обладнані або призначені виключно для людей з обмеженою рухливістю.

Безпека.

Для безпеки інклюзивних туристів необхідно знати деякі запобіжні заходи. (Виписка зі статуту сидячих лиж, розробленого французькою федерацією інвалідного спорту):

- Кожен сидячий лижник повинен супроводжуватися фізично здоровим та вмілим лижником, здатним у разі потреби надати допомогу.
- Після прибуття на курорт супроводжуючий дізнається у компетентних служб про доступність трас та обладнання.
- На трасах супроводжуючий за будь-яких обставин допомагає сидячому лижнику.
- При користуванні крісельним витягом поручень безпеки має бути опущений.
- Користувачеві нестандартного спорядження може бути відмовлено у доступі до зони катання.
- Носіння шолома рекомендовано сидячому лижнику.

Франція дивовижна та доступна для людини на візку та іншими інклюзіями країна. Хоч іноді і здається, ніби вони зовсім не переймаються людьми з обмеженими можливостями. Тим не менш, у них є все, що може знадобитися людині для відпочинку та поїздок, подорожей та огляду визначних пам'яток. Сюди ж входить і найбільш цікаве для нас у нашій

роботі — це можливість та наявність умов для гірськолижного інклюзивного туризму.

3.2. Вибір об'єктів туру та програма туру

Об'єднані французькі зони катання є найбільшими у світі. Вирушаючи кататися на лижах по найбільшій зоні катання «Три Долини», у туристів з'являється можливість насолодитися чудовими трасами протяжністю 600 км: з Куршевеля до Ле Менюїра, з Мерібеля до Валь Торанса, та багато інших.

Особливістю курорту є те, що 85% його зони катання розташовані вище 1800 м, при цьому можна здійснити сходження на 25 вершин, 10 з яких знаходяться на висоті вище 2500 м, а найвища гірськолижна станція в Європі — Валь Торанс — розташована на висоті 2300 м.

Тут можна покататися трасами справжніх чемпіонів, розташованих у регіоні «Еспас Кіллі» (Espace Killy) і що сполучають курорти Тінь і Валь д'Ізер. На трасах протяжністю 300 км можна знайти зони для будь-якого рівня підготовки та виду катання (зона спокійного катання, сноупарк), зона для лижників-початківців, простір для фрірайду, дитячий сніговий сад). Захопитися чудовою панорамою, що відкривається на альпійські вершини з льодовика Гранд Мотт, найвища точка підйому якого становить 3 456 м.

Об'єднана зона катання «Парадискі» (Paradiski) з'єднує курорти Ля Плать та Лез Арк та їхні об'єкти, розташовані між вершинами та долинами. Зона катання «Парадискі» включає траси загальною протяжністю 425 км та 2 льодовики, обладнаних для катання. 70% зони катання розташовані на висоті понад 2000 м.

Зона катання Порт дю Солей (франц. «Брама Сонця») об'єднує 12 французьких та швейцарських станцій, серед яких можна згадати Ле Же (Les Gets), Шатель (Châtel) та Морзін (Morzine). Безшумні механічні підйомники, траси, що сполучають альпійські луки та ліси, шале, які

налічують уже не одну сотню років — все це створює зоні катання Порт дю Солей (Les Portes du Soleil) репутацію справжнього заповідного краю [54].

Зона катання, що чудово підходить для гірськолижного відпочинку.

— Парк механічних підйомників. Франція займає перше місце у світі за оснащеністю механічними витягами.

— Обслуговування зони катання та безпечні траси. Обслуговування гірськолижних трас дозволяє забезпечити безпеку маршрутів та підтримувати у хорошому стані снігове полотно, щоб заняття лижним спортом могли проводитися у комфортних та безпечних умовах:

- Утрамбування для забезпечення оптимальної якості снігового полотна;

- Встановлення інформаційних знаків у зоні катання для кращого орієнтування;

- Наявність гірськолижних рятувальників та технічних працівників траси.

— У Франції протягом години послугами механічних витягів можуть скористатися до 3,7 млн. осіб.

— Облаштовані території для всіх видів катання та для лижників будь-якого рівня підготовки.

— Щоб лижники будь-якого рівня підготовки змогли комфортно почуватися на трасі, на гірськолижних курортах були обладнані зони, призначені для різного рівня катання. На більшості гірськолижних курортів лижники знайдуть такі види пристосувань:

- Позначення складності гірськолижних трас: зелений – простий, синій – середній, червоний – складний, чорний – високої складності.

- Зони, призначені для навчання лижному катанню лижників-початківців — дітей і дорослих, обладнані ігровими маршрутами.

- Обладнання для альтернативних видів катання: сноупарк бордеркрос, бігейр. За допомогою цієї системи позначень відпочиваючі зможуть знайти зону, яка призначена для них.

— Обладнана зона початку снігового полотна (сніговий фронт), що дозволяє забезпечити комфортний прийом як лижників, так і інших відпочиваючих протягом дня та після катання.

Як ми вже вказували раніше, чимала кількість французьких курортів пропонують послуги для людей з обмеженими можливостями.

Гірськолижні станції обладнані для прийому відпочиваючих з обмеженими можливостями.

Багато станцій відповідають двом критеріям:

- Доступність траси та місця проживання.
- Наявність французької лижної школи (ESF), яка пропонує заняття лижним спортом для людей з обмеженими можливостями.

Наступні курорти мають спеціальне обладнання для прийому людей з обмеженою рухливістю та іншими видами інклюзивності [54, 55]:

1) Ля Клюза (La Clusaz) — являє собою міжнародний альпійський курорт в самому серці захищеного середовища Альп, де насолода життя і динамізм принесуть задоволення. Джерело свіжого повітря і величезний ігровий майданчик, Ла-Клюза розкриває свої незаймані простори поза природою. Розташований біля підніжжя хребта Аравіс, курорт зумів розвинути риси свого характеру, зазирнувши у майбутнє. Завдяки своєму збереженому довкіллю та численним багатствам, це окремий світ, який вітає всіх відвідувачів.

2) Ле Же (Les Gets) — Ле Же є частиною Порт-дю-Солей. Біля воріт Женеви це територія без кордонів, веселого катання на лижах і панорам, що захоплюють дух. У Ле-Же доступ до схилів легкий і негайний, і саме на лижах можна відкрити для себе 120 кілометрів схилів у районі Ле-Же-Морзін між ялинами та гірськими пасовищами. Завдяки великій технічній різноманітності, цей майданчик ідеально підходить як для хороших лижників, так і для початківців.

3) Ле Гран Борнан (Le Grand Bornand) — область для всіх видів катання: засніжені альпійські пасовища на Кол-де-Анн або схили передгір'я Аравіс, всі види снігу запрошують на 360 га гірськолижної зони, розташованої між 1000 м і 2100 м над рівнем моря. 70 га штучного снігу гарантують катання на лижах протягом усього сезону, на курорті, який щорічно інвестує у свою інфраструктуру. Сніжний парк, що входить до п'ятірки найкращих у Франції, поєднує в собі елітарність та доступність завдяки чотирьом лініям еволюційних стрибків та спеціальній дошці для початківців, встановленій біля підніжжя напівпорожньої труби. Безкоштовні шатли з'єднують Ле Гран-Борнан з Чинайоном та курортами Ла-Клюза, Маніго та Сен-Жан-де-Шест.

4) Межев (Megève) — мальовниче альпійське село є одним з популярних фешенебельних європейських курортів, що розташувався на високогірному схилі. Він має першокласні доглянуті гірськолижні траси, що пролягають через густі зарості ялиново-ялицевого лісу. Могутні вулички центру міста забудовані вишуканими дерев'яними шале. Єдиний архітектурний ансамбль надає цьому місцю старовинного вигляду аристократичного лоску. У селищі є безліч престижних готелів та ресторанів, що мають вигляд традиційних альпійських котеджів. Високий рівень цін відповідає розкоші, що тут панує. Межев приваблює своїх гостей трьома зонами катання.

5) Ле-Менюїр (Les Menuires) — завдяки своїй розвиненій інфраструктурі цей гірськолижний сучасний куточок відповідає всім вимогам навіть найвибагливіших туристів. Містечко позбавлене чарівності старовинного села. Тут зведені численні котеджні комплекси, які пропонують комфортабельні апартаменти. Селище відоме своїм доброзичливим ставленням до сімейних відпочиваючих. Для них передбачено дитячий клуб, де юні спортсмени набувають базових навичок катання на лижах. Ле-Менюїр має чудові умови для всіх категорій шанувальників зимових видів спорту — від любителів до експертів. Велика

зона катання складається з гірськолижних трас різного рівня складності. Для лижників-початківців є окрема полого ділянка.

6) Мерібель (Méribel) — Альпійське село принесе задоволення кожному цінителю комфортного відпочинку. Славиться чудовими трасами, мальовничими краєвидами та розвинутою інфраструктурою. Селище знаходиться на висоті 1700 метрів серед величних гір і густих хвойних лісів. Сучасна система канатних доріг дозволяє відпочиваючим дістатися вершин схилів усіх рівнів складності. Тут широко представлені першокласні сині, зелені, червоні та чорні траси, висота яких сягає 3000 метрів. Відмінно підходить для лижників-початківців. На кожному схилі є не складні ділянки спуску. Містечко забудовано в єдиному архітектурному стилі шале, що створює в долині особливу затишну атмосферу.

7) Морзин (Morzine) — Морзін Аворіаз написав одну з найкрасивіших сторінок в історії французьких Альп: місце вічної подорожі, спочатку розташоване навколо його маленького села з видом як на поштових листівках. Молодша Аворіаз пришвартувалася там, і в їхньому союзі народився Морзін-Аворіаз. Якщо цей напрямок вічно модний, то це завдяки савойському способу життя, побудованому на традиціях, що передаються з покоління в покоління, збереженню старовинних цінностей та величезному смаку до інновацій. Незрівнянна насолода життя панує в Морзіні-Аворіазі, місці, яке дає відвідувачам ключі на щастя і відкриває двері Сонця. Відпочинок тут рекомендується для туристів з обмеженим бюджетом. Демократичні ціни на житло та харчування приваблює чимала кількість мандрівників. Розвинена інфраструктура не дозволить нудьгувати ні дорослим, ні дітям. Гостям пропонується величезна різноманітність барів, ресторанів та магазинів.

8) Ля Плань (La Plagne) — Ла-Плань, курорт у долині Тарантез, — це більше, ніж місце призначення. Це місце, де можна створити найдорожчі спогади, в одному з тутешніх типових савойських сіл, на одній з лижних трас. Деякі люди хочуть перезарядити свої батареї, деякі повинні бути

фізично активними, деякі просто хочуть розважитися, інші воліють проводити час зі своєю сім'єю. Зрештою, немає жодного способу насолодитися святом. Альпи трохи схожі на скриню зі скарбами, і цей курорт створений для того, щоб створювати для туристів «маленькі перлини»: моменти, які запам'ятаються на все життя.

9) Ля Роз'єр (La Rosière) — був побудований на початку 1950-х років на місці старого села і був пов'язаний із прилеглим італійським курортом Ла Туїль у 1984 році двома досить довгими бугельними витягами через перевал Маленький Сен-Бернар. Порівняно зі своїм сусідом, Валь д'Ізер, Ла Роз'єр відносно невеликий, з 154 км (96 миль) трас. Гірськолижний район Еспас-Сан-Бернардо (до якого входить Ла-Тюїль) підходить для всіх рівнів підготовки: станом на початок 2008 року тут є 8 зелених та 25 синіх трас для початківців, а також 35 червоних та 14 чорних трас для більш досвідчених лижників.

10) Тінь (Tignes) — Французьке містечко має незаперечні переваги, заради яких багато туристів прямують у гірські райони. Воно знаходиться на висоті понад 2 кілометри біля підніжжя грандіозного льодовика. Гостям гарантується відмінне катання на численних гірськолижних спусках. Розвинена інфраструктура відкриває широкі можливості для проведення відпочинку, що запам'ятовується, за досить доступними демократичними цінами. Тінь має готелі трьох і чотирьох зірок, а також ресторани, нічні клуби, казино, льодові ковзанки, фітнес-центр з басейнами і тренажерним залом. У всій своїй красі з'являються мальовничі схили, що піднімаються до 3650 метрів. Їх обслуговує сучасна система витягів. Траси класифікуються різними фарбами, що відповідають рівню складності маршруту.

11) Валь Сені (Val Cenis) — 125 км трас. Більше ніж величезне снігове поле, яким можна кататися на лижах, відкривати для себе територію, багату емоціями. Між лісами та високими вершинами, не зриваючись з лиж до Термін'йона, гірськолижний курорт Val Cenis розкриває всі секрети невимушеного ковзання та катання. Катання на лижах, бордінг і телемаркінг

— від перших гострих відчуттів до екстремальних вражень. Тут пристрасть лежить на плечі кожного туристу, незалежно від його рівня.

12) Вал Торанс (Val Thorens) — містечко Валь-Торанс здобуло славу одного з привабливих гірськолижних курортів світу. Воно розташоване на висоті 2200 метрів в оточенні величних льодовиків з гострими вершинами. Тут панує найдовший гірськолижний сезон у Європі. Це ідеальне місце, де туристи можуть чудово провести активний зимовий відпочинок. Стійкий сніговий покрив, численні траси по пересіченій місцевості та високотехнологічні витяги створюють ідеальні умови для катання в променях яскравого сонця та милування високогірними запаморочливими панорамами. Вулиці селища повністю вільні від автомобілів, для яких передбачені окремі місця для паркування. Заповнений великою кількістю готелів, котеджів та ресторанів.

Отже, серед запропонованих курортів ми виберемо номер 7 зі згаданого вище списку — це Морзін. Насамперед нас залучив саме Морзін своїми цінами, які є найбільш доступними серед французьких гірськолижних курортів, і це один із головних факторів. По-друге, виключно позитивні відгуки на різних ресурсах. Гірськолижний курорт Морзін — найбільш популярний серед курортів найбільшого в Європі єдиного снігового простору, що має поетичну назву Порт дю Солей («Ворота до сонця»). Це величезна територія, що знаходиться на південь від східного краю озера Леман, що складається з долин, хребтів і вершин, пов'язана мережею канатних та автомобільних доріг. Це дозволяє отримати легкий і швидкий доступ до півтора десятка французьких та швейцарських гірських курортів.

Зимовий курорт Морзін розташований у самому центрі цього регіону і має найцікавіші та різноманітні гірськолижні траси та схили, а також улюблене багатьма катання поза трасами, тобто за межами трас по цілинному снігу та «нехоженими» маршрутами лижних спусків.

У таблиці 3.1. ми навели технічні характеристики куорту Морзін [56].

Таблиця 3.1.

Технічні характеристики курорту Морзін

Висота курорту:	1000 м
Перепад висот:	від 985 м до 2254 м
Тривалість сезону:	з початку грудня до середини квітня, (близько 125 днів)
Траси: Протяжність всього: Зелені та Сині Червоні Чорні Найдовша траса:	580.00 км 310.00 км (53%) 210.00 км (36%) 60.00 км. (10%) 8.00 км
Підйомники: Підйомників, всього Кабінні Крісельні Бугельні	165 11 72 82
Ski-pass за 1 день (високий сезон): Дорослі Молодь та інклюзив-туристи Діти Низький сезон	59.00 € 44.00 € 53.00 € на 10-20% нижче

- **Après-ski.** До послуг відпочиваючих щодня з 9.00 до 12.00 та з 14.00 до 18.00 свої двері відчиняє Палац спорту, де є сучасний каток, фітнес, сауни, джакузі. Крім катання на гірськолижному курорті Морзін туристам пропонуються піші прогулянки, снігоходи, прогулянки на вертольотах, бігові лижі, а також гостинно відкриті безліч магазинів, барів, ресторанів для вечірнього дозвілля.
- **Трансфер.** Від курорту Морзін до аеропорту Женеви — 75 км., до Ліону — 210 км.

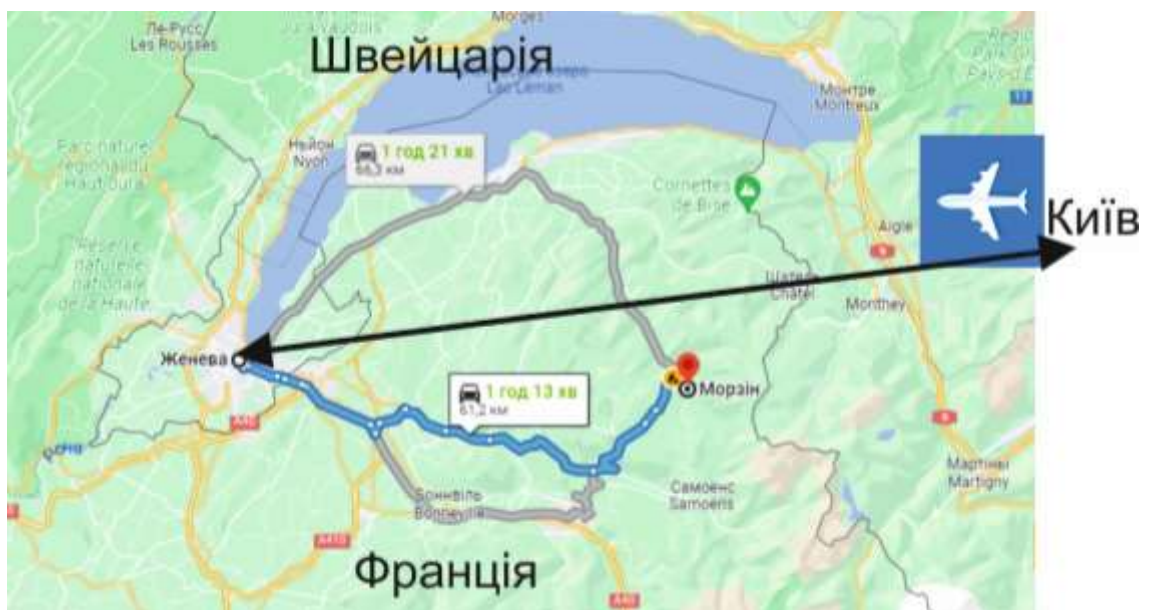

Рис.15 Трансфер: Київ — Женева — Морзін

Виходячи з вибраних параметрів програма майбутнього туру буде включати наступні елементи:

1) Тур буде розраховуватися на 4 особи, з яких 2 особи — це інклюзивні туристи, та по одному супроводжуючому такого інклюзивного туриста (передбачається що супроводжуюча людина повністю фізично здорова, це можуть бути родичі, друзі, сімейні пари тощо). Цей тур ми пропонуємо для тих, хто має деякі фізичні особливості в тілі, проте вважає себе повноцінною людиною. На наш погляд, програма застосовна для туристів з:

- Ослабленою м'язовою силою;
- Порушенням пасивного діапазону рухів;
- Відсутністю кінцівок та/або окремих їх частин;
- Різницею в довжині ніг;
- Невисоким зростом;
- Спастичністю або ригідністю м'язів;
- Атаксією (порушенням узгодженості рухів різних м'язів за умови відсутності м'язової слабкості, один з розладів моторики, що часто спостерігаються);
- Атетозом (патологічні мимовільні рухи), що виражаються повільною тонічною судомою кінцівок, обличчя, тулуба;
- Слабким зором.

2) Ця програма включає елементи екстремального туризму. Зокрема катання на гірськолижних схилах у супроводі інструктора. Техніка катання на лижах для людей з різним фізичним станом вимагає індивідуального підходу в кожному окремому випадку, а саме: підбору спорядження, лижних підйомників та ін.

ВАЖЛИВО! Перед покупкою туру обов'язково слід проконсультуватися зі своїм лікарем та ввести необхідні пункти до страховки людини.

Інструктори, що працюють на даному турі, мають унікальний досвід обслуговування особливих туристів і намагатимуться зробити все можливе для забезпечення безпеки учасників програми. Проте в екстремальному туризмі ніхто й ніколи не може гарантувати абсолютну безпеку. Тому кожен учасник повинен мати страховку, яка включає репатріацію, якщо в цьому виникне потреба.

У даній програмі нами передбачено співвідношення 2 інклюзивних туриста — 1 інструктор. Залежно від фізичного стану учасників програми, співвідношення може змінюватися.

3) Умови проживання. Готель Igloo [57] — 5 ночей. Два двомісні номери, які повністю підходять для гостей з обмеженими фізичними можливостями (про це заявляють як власники готелю, так і популярний ресурс booking.com [61]). Харчування ВВ (Bed and Breakfast) — включений сніданок.

Готель Igloo знаходиться в альпійському курортному місті Морзін, за 300 метрів від центру селища та туристичного центру. До гірськолижних підйомників — 3-4 хвилини ходьби. До послуг гостей номери з балконом, телевізором та безкоштовним Wi-Fi. Готель Igloo дає свободу відпочинку зі сніданком. Затишний інтер'єр, створений шановними місцевими ремісниками, та традиції готелю, що передаються з покоління до покоління. Відкритий цілий рік і відомий своїм теплим прийомом — готель, де кожен може розслабитися з улюбленим напоєм біля каміна або зустрітися з іншими гостями, що готують їжу на спільній кухні.

4) Програма туру розрахована на 6 днів — наприклад з понеділка по суботу (але це не є остаточним результатом, все залежить від працездатності авіаліній). Період проведення турів — з початку грудня до середини квітня. По днях програма туру виглядатиме так:

- День 1.

10-00 — 13-00. Переліт з міста Київ до Женеви.

13-45 — 15-05. Трансфер автобусом із Женеви на гірськолижний курорт Морзін (десь біля 63 км, приблизно 1 год. 20 хв.).

15-30. Заселення туристів у готель Igloo в Морзіні.

16-30 — 18-30. Знайомство з інструктором, проходження інструктажу, вивчення правил техніки безпеки, оренда та знайомство з обладнанням та інвентарем, проба снігу.

19-30. Вільний час (шопінг (сувеніри), ресторани, різноманітні атракції, знайомство з містечком).

- День 2.

Ранок. Сніданок у готелі, оренда спорядження, купівля скі-пасу, інструктор, катання на лижах, активний відпочинок впродовж усього дня.

Вечір. Вільний час.

- День 3.

Ранок. Сніданок у готелі, оренда спорядження, купівля скі-пасу, катання на лижах, активний відпочинок впродовж всього дня.

Вечір. Вільний час.

- День 4.

Ранок. Сніданок у готелі, оренда спорядження, купівля скі-пасу, катання на лижах, активний відпочинок впродовж всього дня.

Вечір. Вільний час.

- День 5.

Ранок. Сніданок у готелі, оренда спорядження, купівля скі-пасу, катання на лижах, активний відпочинок впродовж всього дня.

Вечір. Вільний час.

- День 6.

Ранок. Сніданок у готелі.

10-00. Виселення з готелю.

10-30 — 11-50. Трансфер автобусом з курорту Морзін до Женеви.

14-00 — 17-00 переліт з Женеви до Києва.

Важливо відзначити і ми згадували про це раніше, протягом дня туристам доступні на вибір: сучасний каток, фітнес, сауни, джакузі. Крім катання на гірськолижному курорті Морзін туристам пропонуються піші прогулянки, снігоходи, прогулянки на гелікоптерах, бігові лижі, а також гостинно відкриті безліч магазинів, барів, ресторанів для вечірнього дозвілля.

Все це наші гості за бажанням та за можливостями можуть організувати собі або самостійно, або за допомогою нашої туристичної фірми, попередньо завчасно обмовивши додаткові заходи на курорті в Морзіні.

3.3. Розрахунок вартості туру

Для розрахунку вартості туру нам слід врахувати кілька складових, сюди увійдуть: вартість авіаквитків в обидві сторони; вартість трансферу на автобусі з Женеви до Морзіна і назад; оформлення візи (за потребою); страхування туристів; бронювання номерів в готелі Igloo; оренда лижного обладнання та інвентарю; купівля скі-пасу; послуги інструктора.

Детальніше за пунктами:

1) Вартість авіаквитків в обидві сторони (Київ-Женева і назад). На превеликий жаль, з 24 лютого 2022 року повітряний простір України закрито для авіаперельотів, тому обчислити актуальну вартість такого перельоту на даний момент неможливо. Для цього розрахунку вартості ми скористалися архівними даними, які присутні в мережі інтернет [59]. Виходячи з цих даних було з'ясовано, що такий рейс можна здійснити двома способами: з пересадкою і прямим рейсом. Враховуючи той момент, що наша група туристів є частково інклюзивною, ми все ж таки вибрали варіант без пересадки, який хоч і значно дорожчий, але в той же час значно зручніший для інклюзивних туристів.

З Києва до Женеви туристів доставляли рейси МАУ. Квитки в обидва кінці коштували близько 275 €, в дорозі слід провести близько 3-х годин. Заощадити можна, обравши стикувальний рейс, такі пропозиції були у LOT, Brussels Airlines, Wizz Air та інших перевізників. В даному випадку квитки в обидві сторони можна було придбати за 90 €.

2) Оформлення візи (за потребою). Громадянам України для поїздки до Франції за наявності біометричного паспорта віза не потрібна. Максимальний термін перебування для туристів — 90-180 днів. Якщо у туристів не біометричний паспорт, а закордонний паспорт старого зразка, то для відвідування Франції потрібно оформляти візу, приблизна вартість оформлення — 35 €.

3) Вартість трансферу на автобусі з Женеви до Морзіна і назад. За інформацією з відкритих джерел вартість поїздки в одну сторону складе близько 42 доларів США, або біля 40 € за одного пасажира [60].

4) Страхування туристів. Наявність такої страховки на весь період перебування, є обов'язковою умовою перебування громадян України на території будь-якої іноземної держави. Скориставшись інтернет-ресурсом parasol.ua [62], обравши орієнтовні дати з 5 грудня до 10 грудня 2022 р. та необхідні параметри у фільтрі вибору, ми отримали суму страхового полісу близько 7 € на одного туриста.

5) Бронювання номерів в готелі Igloo. Час перебування — 5 ночей. Два двомісні номери, які повністю підходять для гостей з обмеженими фізичними можливостями (про це заявляють як власники готелю, так і авторитетний ресурс booking.com [57, 61]). Харчування ВВ (Bed and Breakfast) — включений сніданок. Вартість одного номеру на весь період туру складатиме у середньому 48500 грн., або біля 1525 € (в залежності від дат перебування ціна може варіювати як у меншу, так і у більшу сторону).

б) Оренда лижного обладнання та інвентарю. За отриманими даними з інтернет-ресурсів [58, 63] отримуємо такі показники: повне екіпірування та лижі для здорової людини обійдуться в середньому 25-30 € на день; для людини з інклюзією ця сума становитиме 55-60 € на день.

7) Скі-пас — це квиток на підйомник, ідентифікатор, який зазвичай прикріплюється до верхнього одягу лижника або сноубордиста, який вказує, що він заплатив і може кататися на підйомнику, який перевозить людей та обладнання вгору або вниз по горі. В залежності від дати перебування туристів, середня вартість скі-пасу складе 40 і 55 € на день для інклюзив-туриста та його супроводжуючого відповідно.

8) Послуги інструктора. Інструктори, що працюють на даному турі, мають унікальний досвід обслуговування особливих туристів і намагатимуться зробити все можливе для забезпечення безпеки учасників програми. У даній програмі нами передбачено співвідношення 2 інклюзивних туриста — 1 інструктор. Залежно від фізичного стану учасників програми, співвідношення може змінюватися. Вартість послуги інструктора складає 60 € на годину [50]. У нашому турі передбачається робота інструктора протягом 4-х годин — це два перші дні по 2 години занять.

Отже, повний розрахунок вартості гірськолижного туру в Морзін представлений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.
Розрахунок вартості гірськолижного туру в Морзін (Франція)

Подія	Вартість для двох туристів, €
Авіарейс Київ-Женева та Женева-Київ (2x275 €)	550
Оформлення візи (2x35 €)	70
Страховання (2x7 €)	14
Трансфер автобусом Женева-Морзін та Морзін-Женева (2 туриста x 2 рейси x 40 €)	160
Один номер у готелі Igloo на весь період туру (5 ночей)	1525
День 1: Оренда лижного обладнання та інвентарю (30 € + 60 €) Робота з інструктором 2 години на дві пари туристів (2x60 €)/2	90 120
День 2: Оренда лижного обладнання та інвентарю (30 € + 60 €) Робота з інструктором 2 години на дві пари туристів (2x60 €)/2 Купівля скі-пасу на день (40 €+ 55 €)	90 120 95
День 3: Оренда лижного обладнання та інвентарю (30 € + 60 €) Купівля скі-пасу на день (40 €+ 55 €)	90 95

Продовження таблиці 3.2.

Подія	Вартість для двох туристів, €
День 4: Оренда лижного обладнання та інвентарю (30 € + 60 €) Купівля скі-пасу на день (40 €+ 55 €)	90 95
День 5: Оренда лижного обладнання та інвентарю (30 € + 60 €) Купівля скі-пасу на день (40 €+ 55 €)	90 95
Загальна сума витрат однієї пари туристів (один інклюзив-турист та його супроводжуючий)	3389

Виходячи з розрахунків проведених у таблиці 3.2, отримаємо остаточну ціну реалізації інклюзив-туру для 4-х туристів, результат розрахунку представлений у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Ціна реалізації інклюзив-туру для групи з 4-х осіб

Підрахунки	Вартість, €
Загальна сума витрат всієї групи туристів з 4 людей (два інклюзив-туриста та двоє супроводжуючих)	6778
Прибуток туристичної фірми (8 % від затрат групи)	542
Ціна реалізації туру для подібної групи туристів	7320

3.4. Способи просування туру на українському ринку.

Починаючи з другої половини 2000-х, інтернет «захопив» життя мільйонів людей по всій планеті, на сучасному етапі реальність така: переважна частина користувачів є «жителями» соціального простору. Переважна кількість користувачів в Україні переходять із російської сеті Вконтакте до Facebook, Twitter, Instagram й безліч інших. Якщо ж врахувати, що величезна кількість користувачів займаються веденням власних блогів, беруть участь в дискусія, коментують пости на різноманітних майданчиках, то факт необхідності присутності рекламодавців в соціальному просторі

представляється незаперечним. Основним майданчиком для рекламодавців є YouTube.

Існує два терміни: SMM (Social Media Marketing) просування і SMO (Social Media Optimization) просування.

SMO просування має на увазі оптимізацію самого сайту, наповнення його цікавим якісним змістом і забезпечення комфортного додавання цієї інформації в соціальні мережі.

SMM просування це вже дії маркетолога в самих мережах. Участь в форумах, дискусіях, розміщення публікацій, рекомендації друзям цікавих статей, подій, заходів [64].

Але по суті, ці два терміни є, в переважній більшості випадків, синонімами. Вживаючи їх, люди мають на увазі одне й те саме. Найчастіше і роботу над сайтом, і активність в соціальних мережах.

Мета SMM просування аналогічна цілям старого доброго традиційного SEO. Але, якщо SEO просування направлено на взаємодію з пошуковою системою, тобто з програмою, то SMM просування повинно впливати на людей, враховувати їх психологію, настрої, звички, інтереси.

У 2006 році веб-майстер Рохіт Бхоргава ввів в ужиток поняття SMO (Social Media Optimization) — оптимізація сайтів для соціальних систем, а трохи пізніше став використовуватися термін SMM (Social Media Marketing) — маркетингові дії в соціальних медіа. На сьогоднішній день обидва цих інструменту є найбільш дієвими способами просування товарів, послуг і безпосередньо сайтів, в інтернеті.

SMO (Social Media Optimization)

Як уже згадувалося вище, SMO полягає в роботі з оптимізації сайту для подальшого його просування в соціальних системах (аналог внутрішньої оптимізації в SEO). Іншими словами, сайт «готують» до того, щоб користувачі соціальних мереж (соціальних медіа взагалі) знаходили на його сторінках те, що їм цікаво, додавали його в закладки, розповідали про сайт своїм друзям і т.п.

Основні методи SMO:

- Робота з контентом. Мета — зробити його цікавим для користувачів з різних (однієї або декількох конкретних) соціальних мереж або спільнот настільки, щоб у них виникло бажання поділитися посиланням на сайт зі своїми друзями.
- Приведення сайту у відповідність технічним вимогам соціальних ресурсів, а його контенту-релевантності для всіх груп відвідувачів.
- Розробка юзабіліті: створення оригінального, привабливого дизайну і максимально дружнього і зрозумілого інтерфейсу, зручної навігації.
- Створення вихідних каналів, за допомогою яких користувачі можуть легко і зручно імпортувати контент (в тому числі відео та фото) на свої сторінки в соціальних мережах. Наприклад, встановлення кнопок, що дозволяють користувачеві можливість автоматично переміщати контент зі сторінок сайту в свій профіль.
- Організація спілкування відвідувачів на сайті: створення чату, форумів, можливості додавання коментарів, оцінок матеріалів і т.п.

Кожне з наведених вище заходів має свої інструменти і способи здійснення. Але всі вони спрямовані на створення дружньої атмосфери, що сприяє рекламуванню ним сайту серед якомога більшого кола друзів і знайомих в соціальних мережах [64].

SMM (Social Media Marketing)

На відміну від SMO, всі дії по SMM-просуванню полягають в здійсненні маркетингових заходів в соціальних медіа. Іншими словами, SMM — це просування сайту за допомогою безпосередньої взаємодії з цільовою аудиторією, для чого задіюється соціальний простір. При цьому використовується:

— Реклама сайту на тематичних ресурсах, де допускається залишати посилання в блогах, форумах, соціальних мережах.

— Створення в соціальних мережах тематичних співтовариств, метою яких є залучення зацікавлених користувачів на сайт.

— Розміщення яскравих, часом провокаційних заголовків, що привертають увагу користувача і спонукають його до відвідування сайту, який просувається.

— Купівля «твітів», «лайків» і т.п., а також реклами в соціальних мережах.

Точно так, як і у випадку з SMO, наведені вище заходи можуть розгалужуватися, до них можуть додаватися нові, ексклюзивні для деяких веб-майстрів. Але основна мета SMM-просування залишається колишньою - створити сайту необхідну репутацію, злитися з його цільовою аудиторією з соціального простору, стати в ній експертом, заслужити її довіру.

Переваги SMM просування

- Невисока вартість. Залучення одного відвідувача коштує значно менше, ніж при використанні інших способів. Невисока вартість входу в свою нішу бізнесу. Набрати друзів, створити свою групу, для цього не потрібно вкладати багато грошей. В основному йдуть тимчасові витрати по створенню інформації і доведення її до відома потенційних клієнтів своїх товарів і послуг.

- Висока вірусоемкість. За недавнього часу можна отримати тисячі відвідувачів на свій сайт, за рахунок вірусного ефекту поширення інформації. Якщо Ви розмістили цікавий матеріал, то він може привернути увагу 10 осіб, ті поділяться зі своїми друзями, а друзі друзів зі своїми і так далі. І через невеликий час цей матеріал вже переглянули тисячі людей.

- Значні перспективи розвитку. Соціальні мережі активно розвиваються. Практично всі нові користувачі інтернету в наш час, починають своє знайомство з всесвітньою павутиною з якою-небудь соціальної мережі. А потім, може бути і скористаються якою-небудь пошуковою системою.

- Невисока конкуренція. Саме в туристичній індустрії СНГ найменша конкуренція, так як мала кількість підприємців зацікавлена в SMM розвитку, полягаючи що це пуста трата часу.

Недоліки SMM просування:

- Нерозвинена аналітика. Дуже непросто аналізувати дії відвідувачів, звідки прийшли, по яких запитах, як вели себе на Вашій сторінці. Немає таких даних, які надають такі послуги аналітики, як Яндекс або Google Analytics. Є загальні цифри, а добре ми діємо в цьому випадку чи ні сказати складно. Це визначається за непрямими ознаками і залежить від досвіду і інтуїції маркетолога.

- Контроль з боку модераторів мереж. При високій активності легко можна потрапити під тимчасове закриття сторінки. Вас можуть заблокувати або якимось обмежити вашу діяльність. У всіх соціальних мережах це відбувається по-різному і треба добре орієнтуватися у всіх цих правилах і традиціях, щоб ефективно просувати свої інтереси.

- Наявність розкрученого бренду чи сайту. При наявності розкрученого бренду, набагато простіше донести свою інформацію до потенційних клієнтів. Зрозуміло, що на сторінки відомих брендів набагато простіше збирати читачів, ніж на сторінку набираючої обороти фірми.

- Потреба в адмініструванні. Для підтримки життєдіяльності соціальної групи доводиться приділяти достатньо багато часу. Особливо, якщо група велика і налічує тисячі чоловік. В цьому випадку необхідно наймати працівника для адміністрування.

SMM: просування в соціальних мережах — як це працює.

Соціальні мережі сьогодні мають величезну популярність серед користувачів інтернету. Всього за кілька років аудиторія подібних спільнот розрослася в десятки мільйонів відвідувачів. Чим зумовлений такий вибух?

Людям подобається спілкуватися, отримувати багато інформації, заводити собі «друзів». Соціальні мережі дають людині можливість самовиразитися.

Очевидно, що такий майданчик відмінно підійде для реклами. Такі соціальні гіганти, як Вконтакті, Facebook та Instagram не розміщують ніяких банерів, але з кожним роком система передачі інформації між користувачами набуває все більш досконалу форму.

Як працює реклама в соціальних спільнотах.

Якщо користувачеві подобається інформація або відео на якомусь сайті, у нього з'являється бажання поділитися цим посиланням з друзями. Для цього навіть придумали спеціальні кнопки. Таким чином, якщо контент дійсно цікавий аудиторія зростає [65].

Підіб'ємо невеликий підсумок. Для успішного використання просування в соціальних мережах необхідно робити такі речі:

1. Активно діяти в соціальних мережах.

Це означає, що треба здобувати друзів, створювати групи, створювати публікації, ініціювати різні дискусії, бути помітним.

2. Створити свій сайт або для початку блогу.

За допомогою сайту або блогу значно легше і швидше донести свою інформацію до користувачів.

3. Використання кнопок соціальних мереж на сайті.

Ці кнопки можна розташовувати на початку статті, в кінці статті, в віджетах сайту. Необхідно організувати обмін даними між сайтом і соціальними мережами

Треба розуміти, що часу і сил робота в соціальних мережах вимагає не менше, ніж робота над сайтом, а то і більше. Але ці дії не марні, тому що популярність послуг і товарів групи сильно зростає, а значить і робота в групі буде йти значно краще.

Нашою ж ціллю є робота як з сайтом, так і з соціальними мережами Instagram, Facebook, так як створений нами тур є поштовхом для популяризації спортивно-оздоровчого туризму на українському ринку. Для реалізації лише одного тур продукту достатньо роботи в соц.мережах, але в зв'язку з тим, що все більш росте рівень шахрайства, цільова аудиторія воліє

отримавши інформацію в соціальних мережах перевірити її на офіційному сайті одного з агентств.

Доречі, Instagram відіграватиме передову роль, так як усі навіть не дивлячись на вік, доволі часто користуємося соціальними мережами.

До того ж реклама в Instagram є однією з найдешевших.

З розвитком технологій ми маємо перевагу в збереженні дорогого часу. Тому для того щоб просувати розроблений нами продукт ми використовуємо автоматичні сервіси просування сторінок соціальних мереж, такі як: InstaPlus; Clientogram; Cyberclie; Worldwatch; Cometo.

Завдяки даним сервісам ми маємо змогу не витратити час на рекламу реклама сама буде працювати на нас.

Авжеж, використання даних сервісів на нашу думку є обов'язковим у наш час, і хоча вони коштують деяких коштів, але їх ціна не є високою для туристичної фірми, або ж окремої фізичної особи, що займається організацією й продажем туристичного продукту.

Висновки до 3 розділу

Світова туристична індустрія прагне зробити туризм приємним для всіх людей, незалежно від віку, фізичних особливостей, наприклад, для користувачів інвалідного візка, осіб із захворюванням органів слуху чи зору, для вагітних жінок, батьків із дітьми, осіб, що відновлюються після нещасних випадків або інших хвороб. Доступна інфраструктура, об'єкти та послуги на місці відпочинку, інформативність тощо дадуть можливість залучити нову категорію туристів.

Питання доступного туризму відкрите й лишається на стадії вивчення. Категорійний апарат не має одного визначення, що підкреслює недостатню увагу до цієї проблеми. Доступний туризм (accessible tourism), туризм для усіх (tourism for all), інклюзивний туризм (inclusive tourism) – ці терміни найбільше використовуються як у вітчизняних, так і зарубіжних

дослідженнях й означають соціальне право, яке мають усі громадяни на вільне чи безперешкодне пересування та користування туристичними послугами та товарами

Нами було розглянуто способи просування нашого туристичного продукту (для всіх без виключення туристів) за допомогою SMM і SMO, так як останнім часом саме ці сфери інтернет маркетингу є найефективнішими. Майже кожен житель України має власну сторінку в різних соціальних мережах, а то і декілька, так як в даний момент соціальні мережі набули значного розвитку і кожна з них має свою спеціалізацію. Кожен українець як мінімум 10 хвилин в годину приділяє соціальним мережам, так як там спілкування, новини, цікава інформація. Перспективи соціальних мереж націлені на те, що в найближчі 5 - 10 років існування сайтів зведеться до мінімуму і серед них залишаться лише гіганти, а основний потік інформації, купівлі/продажу буде здійснюватися через соц.мережі.

Також, для співпраці, покращення і прискорення рекламної кампанії нами були обрані такі автоматичні сервіси просування сторінок соціальних мереж, як: InstaPlus, Clientogram, Seomasters, ArtLemon та Promodo. Завдяки даним сервісам ми маємо змогу не витратити час на рекламу реклама сама буде працювати на нас.

ВИСНОВКИ

Метою виконання роботи було розробка гірського туру для всіх без виключення туристів, просування цього туру як інклюзивного. Завданням роботи передбачено:

- 1) розкрити сутність поняття «інклюзивності туризму», описати основи доступності в туризмі, виклики, та основні ідеї і концепції її розвитку,
- 2) поєднати в турі спортивний та інклюзивного відпочинок,
- 3) в напрямку Україна-Франція розробити новий тур.

Ці завдання дозволили поетапно виконати роботу.

Інклюзивний туризм означає, що всі туристи можуть користуватися послугами без обмежень, незалежно від інших людей, на рівних умовах та з почуттям власної гідності. Зокрема, приділяється увага мандрівникам із особливими потребами у доступності. Це може бути доступність у пересуванні, візуальна та слухова доступність. Доступність означає рівний для кожної людини доступ до інфраструктури, транспорту, інформації та зв'язку.

Огляд джерел інформації нам дозволив встановити, що є альтернативні назви того ж самого поняття інклюзивності:

Можна зустріти також інші терміни

- туризм для всіх
- туризм без бар'єрів або безбар'єрний туризм
- доступний туризм
- доступний туризм всім
- адаптований та інші.

Також важливим моментом інклюзивного туризму є наступне — це не тільки доступні та комфортні міста, а й сервіс, готовий працювати з усіма людьми та їхніми потребами. Для людей з інвалідністю можуть знадобитися додаткові послуги: наприклад, ветеринарна служба для собак-поводирів або

послуги з ремонту протезів та обладнання, адаптовані таксі. З розвитком інклюзивного туризму подорожувати стає найпростіше. Від універсального дизайну виграють

- люди з інвалідністю та люди із захворюваннями зору, слуху, опорно-рухового апарату;
- батьки з дітьми; вагітні жінки;
- люди похилого віку;
- мандрівники, які не знають іноземної мови;
- мандрівники з важким багажем.

Історично практика інклюзивного туризму існує лише 30 років. На початку 1991 року Генеральна асамблея ЮНВТО (UNWTO) ухвалила резолюцію «Створення можливостей для туризму людям з обмеженими можливостями у 90-ті роки». В 1993 ООН прийняла Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. У документі вказані цільові галузі для створення рівних можливостей, до яких належить доступність матеріального оточення, інформації. У грудні 2006 року Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Конвенцію про права інвалідів. Конвенція ООН про права інвалідів - перший юридично обов'язковий міжнародний інструмент, що гарантує права людей з інвалідністю та, що не менш важливо, що встановлює зобов'язання держави щодо забезпечення цих прав. 2005 року в Дакарі інклюзивний туризм був названий як «туризм, доступний для всіх».

Досвід деяких країн показує, наскільки вигідним може бути розвиток цього напрямку. Ось кілька прикладів:

- 1) США, які у 2015 році посіли перше місце з доходу від туризму, 22% дорослого населення становлять люди з особливими потребами. З них понад половина – активні туристи, які витратили на подорожі 17 мільярдів доларів. Причому, у США є специфіка: інклюзивні турпродукти переважно пов'язані з круїзним відпочинком. У американців дуже високі вимоги до обладнання прогулянкових лайнерів та сервісів, що надаються під час

подорожей. Велика частка наведених цифр посідає цей вид відпочинку. Якщо врахувати, що люди з проблемами здоров'я подорожують з одним або декількома супроводжуючими, то реальний економічний ефект стає значнішим. Щорічно відбувається приблизно 73 мільйони подорожей.

2) В Австралії реалізується безліч досліджень та проєктів, спрямованих на розвиток інклюзивного туризму. Ознайомитися з результатами проведених досліджень можуть усі охочі. Загальні витрати мандрівників із проблемами здоров'я налічують 8 мільярдів доларів на рік – це 11% від усіх витрат на туризм. У країні мешкає приблизно 20% людей згаданої категорії. Примітним є той факт, що близько 88% з них активно подорожують. Це вкотре доводить необхідність розвитку безбар'єрного туризму.

Цікаво, що туристи з особливими потребами витрачають на відпочинок більше грошей, ніж «середні» туристи.

В нашій роботі ми намагались поєднати спортивний та інклюзивний туризм. Оскільки гірськолижний – це такий вид туризму, який є одночасно активним, спортивним, пригодницьким. І може бути для всіх.

Якщо брате в центр дослідження суто спортивний туризм, то він може бути і івент-туризмом. Наприклад, поєднання інклюзивності та спорту є в Паралімпійських іграх.

Цього року в Китаї відбулися Зимові Паралімпійські ігри 2022 (офіційно — XIII Зимові Паралімпійські ігри) — міжнародні мультиспортивні заходи, що проходили в Пекіні, а також частково в Яньціні та Чжанцзякоу (Китай). З 4 до 13 березня 2022 року. За дев'ять змагальних днів українські спортсмени виграли 29 медалей: 11 золотих, 10 срібних, 8 бронзових та у підсумку посіли друге місце у загальнокомандному заліку та за загальною кількістю нагород.

Напрямок гірськолижного туризму у Франції один із найрозвиненіших у всьому світі, зокрема це стосується і інклюзивного гірськолижного туризму.

Франція має значний набір курортних місць, розкиданих по гірських системах країни. Гірськолижні курорти Франції — це широкий вибір різноманітних гірських серпантинів та розваг на будь-який смак.

Важливо відзначити, що на багатьох таких курортах існують послуги для людей з обмеженими можливостями. Гірськолижні станції обладнані для прийому відпочиваючих з обмеженими можливостями.

Серед основних елементів інклюзивного гірськолижного туризму – є лижи для всіх.

Існують адаптивні лижі наступних типів:

Uniski (Юніскі — крісло з однією лижою) — це найбільш широко використовуваний пристрій для ручного катання в усьому світі, що забезпечує максимальний комфорт та ідеальний контакт лижі зі снігом завдяки підвісці, спеціально налаштованій для цього пристрою (пропонується 6 розмірів сидінь). Монолижі підходять людям із: гарною стійкістю тулуба; функціонуючими верхніми кінцівками; хапальною функцією рук; згинанням тазостегнових та колінних суглобів.

Dual-ski (Дуалски — крісло з двома лижами) — споряддя із двома лижами, призначене для забезпечення часткової або повної незалежності лижника під керівництвом інструктора. Спочатку здвоєну лижу веде інструктор, потім поступово і відповідно до своїх можливостей лижник вчиться керувати самостійно.

Карт-лижі — це конструкція, що дозволяє кататися на лижах повністю автономно чи напівавтономно. Бічна рівновага значно полегшується за рахунок кінетики конструкції і дуже низького розташування центру тяжіння. При цьому переміщення та доступ до витягів все ж таки вимагають сторонньої допомоги

Tandem ski. Тандемні лижі дозволяють людям з обмеженою рухливістю займатися зимовими видами спорту та спускатися лижними схилами. У тандемному катанні пасажир їде в адаптованому

ковшешопідібному сидінні з високоякісним амортизатором, а пілот їде на шарнірних ковзанах

Ми обрали зимовий курорт Морзін, розташований у самому центрі цього регіону морзін і має найцікавіші та різноманітні гірськолижні траси та схили, а також улюблене багатьма катання поза трасами, тобто за межами трас по цілинному снігу та «нехоженими» маршрутами лижних спусків.

У програмі туру передбачено співвідношення 2 інклюзивних туриста — 1 інструктор. Залежно від фізичного стану учасників програми, співвідношення може змінюватися.

Умови проживання. Готель Igloo — 5 ночей. Готель Igloo знаходиться в альпійському курортному місті Морзін, за 300 метрів від центру селища та туристичного центру. До гірськолижних підйомників — 3-4 хвилини ходьби. До послуг гостей номери з балконом, телевізором та безкоштовним Wi-Fi. Два двомісні номери, які повністю підходять для гостей з обмеженими фізичними можливостями.

Харчування ВВ (Bed and Breakfast) — включений сніданок.

Програма туру розрахована на 6 днів — наприклад з понеділка по суботу. Період проведення турів — з початку грудня до середини квітня (слайд 14-16). Розрахунки вартості туру показали конкурентоспроможну пропозицію до 7500 € на дві пари туристів.

Нами було розглянуто способи просування інклюзивного гірськолижного туру за допомогою SMM і SMO, так як останнім часом саме ці сфери інтернет маркетингу є найефективнішими.

Приклад Франції та доступності на гірськолижних курортах відпочинку для всіх вважається класичним, тому саме до цієї країни ми розробили тур.

Вважаємо завдання до кваліфікаційної роботи виконаними, а мету досягнутою.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Географія туризму: навч. посіб. / С. П. Кузик; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — К. : Знання, 2011. — 271 с.
2. Тлумачний словник Ожегова. URL:
<https://gufo.me/search?term=инклюзивный> (дата звернення: 03.02.2022)
3. The World Tourism Organization (UNWTO). URL:
<https://www.unwto.org/> (дата звернення: 03.02.2022)
4. The principles of universal design. URL:
https://projects.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/udprinciplestext.htm (дата звернення: 03.02.2022)
5. Конвенція ООН про права інвалідів. URL:
https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/disability.shtml (дата звернення: 03.02.2022)
6. Туризм без бар'єрів та кордонів. URL:
<https://nakipelo.ua/uk/turizm-bez-barerov-i-granic/> (дата звернення: 03.02.2022)
7. Що таке інклюзивний туризм?. URL:
<https://34travel.me/post/inclusive-tourism#>
8. Інклюзивний туризм: що, як і навіщо?. URL:
https://www.disright.org/sites/default/files/source/03.04.2017/inklyuzivnyy_turizm_ru.pdf (дата звернення: 03.03.2022)
9. Інклюзивний туризм: проблеми та перспективи його розвитку. URL: https://tourlib.net/statti_tourism/ivanov3.htm (дата звернення: 03.03.2022)
10. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL:
<https://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health> (дата звернення: 06.03.2022)
11. Державна служба статистики України. URL:
http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_szn_2019.pdf (дата звернення: 06.03.2022)

12. Welcome to Turisme de Barcelona's website for disabled people. URL: <https://www.barcelona-access.com/> (дата звернення: 06.03.2022)
13. Accessible Berlin. URL: <https://www.visitberlin.de/en/accessible-berlin> (дата звернення: 06.03.2022)
14. Труніна І. М., Сосновська Ю. Р. Стан міжнародного туризму для осіб з інвалідністю в Україні. *Modern Economics*. 2019. №15(2019). С. 191-195
15. Яріко М. О. Філософія інклюзивного туризму / М. О. Яріко // *Культура України*. – 2017. – Випуск 58. – С. 119-128.
16. Фокін С. П. Спортивний туризм: навч.-метод. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / С. П. Фокін, — К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. — 140 с.
17. Спортивний туризм. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Спортивний_туризм (дата звернення: 06.04.2022)
18. Види спортивного туризму. URL: <https://www.kontinent.org/article.php?aid=50535e3ae3956> (дата звернення: 06.04.2022)
19. Спортивний туризм — історія, види, опис. URL: <https://zclub-caspian.ru/turizm-stati/sportivnyj-turizm-istoriyavidyopisaniefotovideo/.html> (дата звернення: 06.04.2022)
20. Спелеотуризм. URL: https://tourlib.net/statti_tourism/speleoturizm.htm (дата звернення: 06.04.2022)
21. Подієвий туризм як історико-культурне явище. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/ustymenko.htm (дата звернення: 06.04.2022)
22. Спадщина Грецького олімпізму. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50571094.pdf> (дата звернення: 09.04.2022)

23. Подієвий туризм в Західній Європі. URL:
<https://cyberleninka.ru/article/n/sobytiynyy-turizm-v-zapadnoy-evrope-i-vozmozhnosti-ego-razvitiya-v-rossii/viewer> (дата звернення: 09.04.2022)
24. Шутова Н. 2006 рік. Післямова// Туризм: практика, проблеми, перспективи. 2007. №1.
25. Івент (Евент). URL:
http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/marketing_terms_i/event/ (дата звернення: 09.04.2022)
26. Розвиток спортивно-подієвого туризму в світі і в Україні.
URL:
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40957/1/Сагайдак%20Юрій.pdf>
(дата звернення: 09.04.2022)
27. Оцінка економічного ефекту проведення ЄВРО-2012 в Україні. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/ocenka-ekonomicheskogo-effekta-provedeniya-evro-2012-v-ukraine> (дата звернення: 09.04.2022)
28. Вплив проведення масштабних спортивних заходів на зовнішній туристичний потік. URL:
<https://core.ac.uk/download/pdf/217197719.pdf> (дата звернення: 09.04.2022)
29. Building sport event tourism into the destination brand : foundations for a general theory (Побудова спортивних подій у бренд-дестинації: основи загальної теорії). URL:
<https://www.econbiz.de/Record/building-sport-event-tourism-into-the-destination-brand-foundations-for-a-general-theory-chalip-laurence-hilmond/10003554537/Description#tabnav> (дата звернення: 09.04.2022)
30. Розвиток спорту для людей з обмеженими можливостями.
URL: http://russian.news.cn/2022-03/31/c_1310537737.htm (дата звернення: 09.04.2022)

31. Паралімпійські ігри. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Паралімпійські_ігри (дата звернення: 09.05.2022)
32. Паралімпійські ігри та пропаганда прав інвалідів. URL:
<https://www.un.org/en/chronicle/article/paralympic-games-and-promotion-rights-persons-disabilities> (дата звернення: 09.05.2022)
33. Зимові Паралімпійські ігри 2022: медальний залік. URL:
<https://www.paralympic.org/beijing-2022/results/medalstandings> (дата звернення: 09.05.2022)
34. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-sports/3428123-ukraina-zaversila-paralimpiadu-v-pekine-29-medalej-i-vtoroe-obsekomandnoe-mesto.html> (дата звернення: 09.05.2022)
35. Альпінізм: історія розвитку та ресурсна база. URL:
<http://www.skole.com.ua/uk/papers/13-turizm/32-alpinizm.html> (дата звернення: 11.05.2022)
36. Філософія альпінізму. URL:
<https://shpalta.media/2020/02/29/filosofiya-alpinizmu-projti-maksimalno-krasivij-skladnij-i-novij-shlyax-u-pravilnomu-stili/> (дата звернення: 11.05.2022)
37. Рекомендації щодо класифікації маршрутів сходжень. URL:
<https://alpfederation.ru/news/archive/2004/> (дата звернення: 11.05.2022)
38. Гірський туризм: сходження для новачків. URL:
<https://businessvisit.com.ua/blog/gornyj-turizm-voshozhdenie-dlya-novichkov/> (дата звернення: 11.05.2022)
39. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм: навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук, Ю. О. Щур. – К.: Аль-терпрес, 2003. – 232 с.
40. Кравчук Т. А. Теорія та методика спортивно-оздоровчого туризму: навч. посібник. - Ч. I. - Вид. 2-ге, перероб. та дод. У 2-х ч./Т. А. Кравчук. - Омськ: Вид-во СибГУФК, 2009. - 185 с.

41. Федотов Ю. Н. Спортивно-оздоровчий туризм: підручник/Ю. Н. Федотов, І. Є. Востоков; за ред. В. А. Таймазова, Ю. Н. Федотова. - 2-ге вид., Випр. та дод. - М.: Рад. спорт, 2008. - 464 с.
42. Дехтяр В. Д. Основи оздоровчо-спортивного туризму / В.Д. Дехтяр. – К. : Наук. світ, 2002. – 202 с.
43. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк. - Чернівці: Книги ХХІ, 2003. — 300 с.
44. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення: 12.05.2022)
45. Національна стратегія створення безбар'єрного простору в Україні. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/bezbaryernist/naczionalna-strategiya-zi-stvorenniya-bezbaryernogo-prostoru-v-ukrayini/> (дата звернення: 12.05.2022)
46. Інформація про облаштовані туристичні об'єкти елементами доступності для туристів з інвалідністю, порушеннями зору або слуху. URL: <https://visitkherson.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/svod-po-zakladam-inkluzivnist-11.05-1.docx> (дата звернення: 12.05.2022)
47. Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю. URL: <https://www.ispf.gov.ua/news/inkluzivniy-turizm-dlya-osib-z-invalidnistyu> (дата звернення: 12.05.2022)
48. Азін В. О, Доступність та універсальний дизайн : навч.-метод. посіб.; за ред. Л. Ю. Байди, О. В. Красюкової-Еннс / В. О. Азін, Л. Ю. Байда, Я. В. Грибальський, О. В. Красюкова-Еннс. – К., 2013.
49. Tourisme & Handicaps. URL: <https://tourisme-handicaps.org/> (дата звернення: 19.05.2022)
50. L'École du ski français ESF (Французька гірськолижна школа ESF). URL: <https://www.esf.net/> (дата звернення: 19.05.2022)

51. Mono-Skikurse. URL:
<https://www.monoskikurs.de/skiger%C3%A4te/bi-ski/> (дата звернення:
19.05.2022)
52. Dynamique bi-ski. URL:
<https://enablingtech.com/products/dynamique-bi-ski> (дата звернення:
19.05.2022)
53. Solo-sitski. URL: <https://www.dualski.com/en/solo-sitski/> (дата
звернення: 19.04.2022)
54. Особливості гірськолижного відпочинку у Франції. URL:
<https://ru.france.fr/ru/alpes-mont-blanc/article/gory-ossobennosti> (дата
звернення: 25.05.2022)
55. 20 найкращих гірськолижних курортів Франції. URL:
<https://guruturizma.ru/gornolyzhnye-kurorty-francii/> (дата звернення:
25.05.2022)
56. Морзін (Morzine). URL: <https://skitours.com.ua/resorts/morzine>
(дата звернення: 25.05.2022)
57. Hotel Igloo. URL: <https://hoteligloo-morzine.com/en/> (дата
звернення: 25.05.2022)
58. Morzine. URL: <https://www.ski-morzine.com/> (дата звернення:
25.05.2022)
59. Альпійське серце Трьох долин. URL:
<https://tripmydream.com/france/meribel> (дата звернення: 25.05.2022)
60. Alpybus Geneva To Morzine. URL:
<https://www.rome2rio.com/map/Geneva/Morzine> (дата звернення: 25.05.2022)
61. Booking.com. URL: <https://www.booking.com/> (дата звернення:
25.05.2022)
62. Страхівка для виїзду за кордон. URL:
<https://parasol.ua/ua/travel> (дата звернення: 25.05.2022)
63. Прокат інвентарю на курортах Аворіаз-Морзін. URL:
<https://gondo.ru/spot/le-deux-alpes/> (дата звернення: 25.05.2022)

64. SMO та SMM у чому різниця? URL:

<https://advermedia.ua/blog/smo-i-smm-v-chem-raznitsa/> (дата звернення: 25.05.2022)

65. Smm просування в соціальних мережах. URL:

<http://mylink.org.ua/smm-prodvyzhenye-v-soczyaln%D1%8Bh-setyah/> (дата звернення: 25.05.2022)

ДОДАТКИ

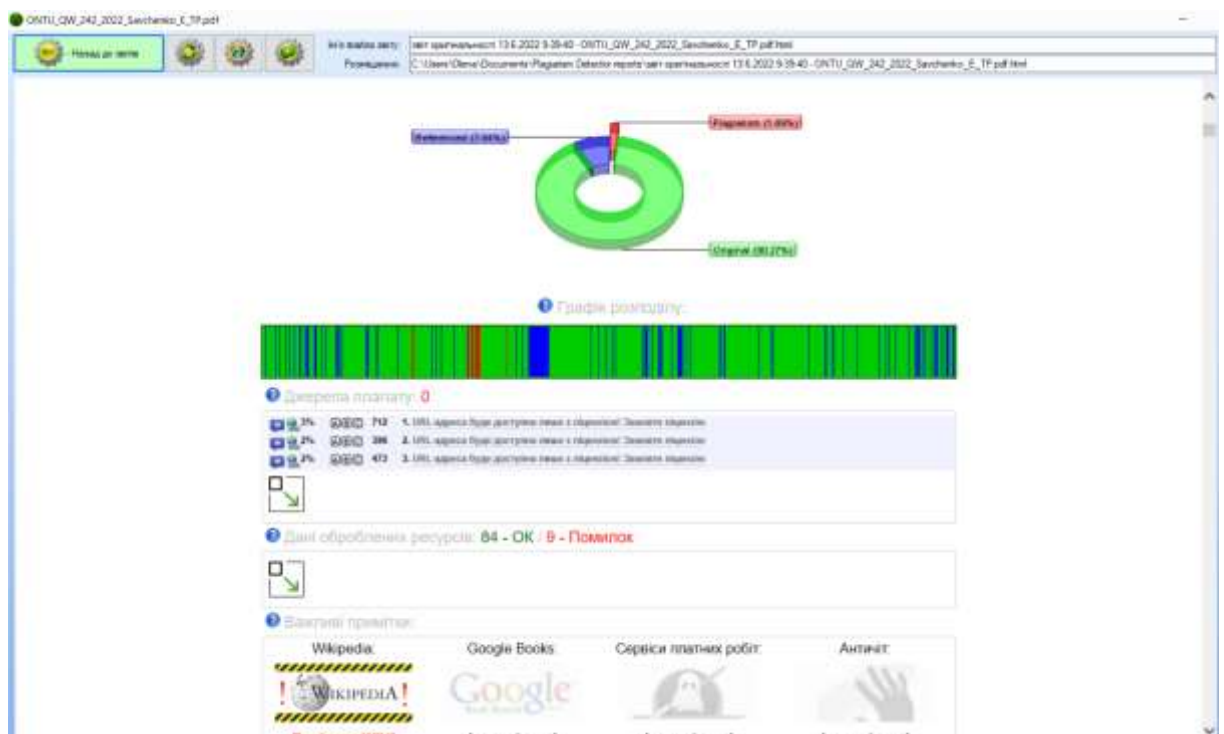
Додаток А. Перевірка тексту на плагіат

Кваліфікаційна робота бакалавра

Тема: «Розробка та просування інклюзивного гірського туру в напрямку Україна-Франція»

Засіб перевірки <https://plagiarism-detector.com/>

Унікальність > 30 %

Здобувач _____ Єлизавета САВЧЕНКО

Керівники _____ д.е.н., проф. Олена МЕЛІХ

_____ к.е.н., ст.викл. Світлана ШЕКЕРА

Додаток Б. Презентація

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
БАКАЛАВРА**

Розробка та просування
інклюзивного гірського туру в
напрямку Україна-Франція

Здобувачка Єлизавети САВЧЕНКО
Керівники д.е.н., проф. Олена МЕЛІХ
к.е.н., ст.викл. Світлана ШЕКЕРА

Розробка та просування
інклюзивного гірського
туру в напрямку Україна-
Франція.

Робота складається з
трьох розділів:


```
graph TD; A[РОЗДІЛ 1  
Інклюзивність  
туризму: основи,  
розвиток, концепція] --> B[РОЗДІЛ 2 Теоретико-  
методологічні  
основи спортивного  
та інклюзивного  
туризму]; B --> C[РОЗДІЛ 3 Розробка  
інклюзивного  
гірськолижного туру  
в напрямку Україна-  
Франція];
```

РОЗДІЛ 1
Інклюзивність
туризму: основи,
розвиток, концепція

РОЗДІЛ 2 Теоретико-
методологічні
основи спортивного
та інклюзивного
туризму

РОЗДІЛ 3 Розробка
інклюзивного
гірськолижного туру
в напрямку Україна-
Франція

Інклюзивність туризму: основи, розвиток, концепція

Інклюзивний туризм означає, що всі мандрівники можуть користуватися туристичними послугами без обмежень, незалежно від інших людей, на рівних умовах та з почуттям власної гідності.

Зокрема, приділяється увага мандрівникам із особливими потребами у доступності.

Це може бути доступність у пересуванні, візуальна та слухова доступність.

Доступність означає рівний для кожної людини доступ до інфраструктури, транспорту, інформації та зв'язку.

Інклюзивність туризму: основи, розвиток, концепція

Можна зустріти також інші терміни:

- туризм для всіх (англ. «tourism for all»);
- туризм без бар'єрів або безбар'єрний туризм (англ. «tourism without barriers», нім. «Barrier-frei tourismus»);
- доступний туризм (англ. «accessible tourism»);
- доступний туризм всім (англ. «accessible tourism for all»);
- адаптовані для людей з вадами зору або людей з вадами слуху...

Інклюзивність туризму: основи, розвиток, концепція

ДЛЯ КОГО АКТУАЛЬНИЙ ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ?

Теоретико - методологічні основи спортивного та інклюзивного туризму

Деякі важливі моменти з історії «Доступного туризму»

Теоретико - методологічні основи спортивного та інклюзивного туризму

Спорт грає важливу роль у житті кожної людини, зокремові людей з обмеженими можливостями. Параспорт (спорт для людей з обмеженими можливостями) — це ефективний шлях зміцнення здоров'я, фізичної та ментальної реабілітації, участі у громадському житті та реалізації особистого розвитку людей з обмеженими можливостями.

Спорт - це особливий канал, який надає людям можливість розкрити потенціал і цінності значення людей з обмеженими можливостями, а також сприяє гармонійному розвитку суспільства.

Розвиток параспорту має важливе значення для забезпечення рівних прав людей з обмеженими можливостями, сприяє інтеграції людей з обмеженими можливостями у суспільство та просування спільного використання людьми з обмеженими можливостями результатів соціально-економічного розвитку.

Теоретико - методологічні основи спортивного та інклюзивного туризму

Цього року в Китаї відбулися Зимові Паралімпійські ігри 2022 (офіційно — XIII Зимові Паралімпійські ігри) — міжнародні мультиспортивні заходи, що проходили в Пекіні, а також частково в Яньціні та Чжанцзякоу (Китай)

3 4 до 13 березня 2022 року

Місце	Країна	Золото	Срібло	Бронза	Усього
1	Китай	18	20	23	61
2	Україна	11	10	8	29
3	Канада	8	6	11	25
4	Франція	7	3	2	12
5	США	6	11	3	20

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

Асоціація Tourisme & Handicaps Франції була створена у 2001 році, щоб просувати політику доступності для людей з обмеженими можливостями у сферах відпочинку та дозвілля.

Люди без проблем зможуть знайти список усіх місць у всій Франції, які мають ярлик:

Він гарантує, що це місце пристосоване для людей з обмеженими можливостями. Існує чотири види порушень, за якими оцінюється доступність: фізичне, зорове, слухове та психічне. Місця можуть бути позначені всіма чотирма символами, або не одним із них, залежно від критеріїв адаптації.

Ця асоціація також визнає певні території Франції, які посідають повну доступність туристичних об'єктів. До них можуть належати і цілі міста, національні парки або значні місця, які необхідні у повсякденному житті суспільства.

Напрямок гірськолижного туризму у Франції один із найрозвиненіших у всьому світі, зокрема це стосується і інклюзивного гірськолижного туризму.

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

Гірськолижні станції обладнані для прийому відпочиваючих з обмеженими можливостями. Багато станцій відповідають двом критеріям:

- Доступність траси та місця проживання.
- Наявність французької лижної школи (Французька гірськолижна школа ESF — L'École du ski français), яка пропонує заняття лижним спортом для людей з обмеженими можливостями.

На курортах є різноманітне спорядження для занять хенді-скі (лижі для інвалідів).

Хенді-скі — шанс для людей з обмеженими фізичними можливостями кататися на лижах у горах.

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

Існують адаптивні лижі наступних типів:

А. Uni-ski (Юніскі — крісло з однією лижкою) — це найбільш широко використовуваний пристрій для ручного катання в усьому світі, що забезпечує максимальний комфорт та ідеальний контакт лижі зі снігом завдяки підвісці, спеціально налаштованій для цього пристрою (пропонується 6 розмірів сидінь). Монолижі підходять людям із гарною стійкістю тулуба; функціонуючими верхніми кінцівками; хвальною функцією рук; зливанням тазостегнових та колінних суглобів.

Б. Dual-ski (Дуалскі — крісло з двома лижками) — споряддя із двома лижками, призначене для забезпечення часткової або повної незалежності лижника від керівництва інструктора. Спочатку здвоєну лижу веде інструктор, потім поступово і відповідно до своїх можливостей лижник вчиться керувати самостійно.

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

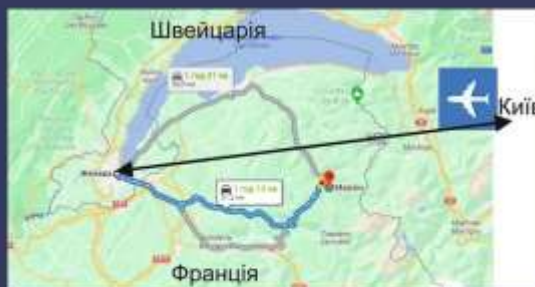
Існують адаптивні лижі наступних типів:

А. Карт-лижі — це конструкція, що дозволяє кататися на лижах повністю автономно чи напівавтономно. Бічна рівновага значно полегшується за рахунок кінетичної конструкції і дуже низького розташування центру тяжіння. При цьому переміщення та доступ до витягів все ж таки вимагають сторонньої допомоги.

Б. Tandem ski. Тандемні лижі дозволяють людям з обмеженою рухливістю займатися зимовими видами спорту та спускатися лижними схилами. У тандемному катанні пасажир їде в адаптованому ковшеліподібному сидінні з високоякісним амортизатором, а пілот їде на шарнірних ковзанах.

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

Зимовий курорт Морзін розташований у самому центрі цього регіону і має найцікавіші та різноманітні гірськолижні траси та схили, а також улюблене багатьма катання поза трасами, тобто за межами трас по цілинному снігу та «нехоженими» маршрутами лижних спусків

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

У програмі туру передбачено співвідношення 2 інклюзивних туриста — 1 інструктор. Залежно від фізичного стану учасників програми, співвідношення може змінюватися.

Умови проживання. Готель Igloo — 5 ночей. Готель Igloo знаходиться в альпійському курортному місті Морзін, за 300 метрів від центру селища та туристичного центру. До гірськолижних підйомників — 3-4 хвилини ходьби. До послуг гостей номери з балконом, телевізором та безкоштовним Wi-Fi. Два двомісні номери, які повністю підходять для гостей з обмеженими фізичними можливостями.

Харчування ВВ (Bed and Breakfast) — включений сніданок.

Програма туру розрахована на 6 днів — наприклад з понеділка по суботу. Період проведення турів — з початку грудня до середини квітня.

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ПІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

- **День 1.**
10-00 — 13-00. Переліт з міста Київ до Женев.
13-45 — 15-05. Трансфер автобусом із Женев на пірськолижний курорт Морзін (десь біля 63 км, приблизно 1 год, 20 хв.).
15-30. Заселення туристів у готель Igloo в Морзіні.
16-30 — 18-30. Знайомство з інструктором, проходження інструктажу, вивчення правил техніки безпеки, оренда та знайомство з обладнанням та інвентарем, проба снігу.
19-30. Вільний час (шопінг (сувеніри), ресторани, різноманітні атракції, знайомство з містечком).
- **День 2-5**
Ранок. Сніданок у готелі, оренда спорядження, купівля ски-пасу, інструктор, катання на лижах, активний відпочинок впродовж усього дня.
Вечір. Вільний час.
- **День 6.**
Ранок. Сніданок у готелі.
10-00. Виселення з готелю.
10-30 — 11-50. Трансфер автобусом з курорту Морзін до Женев.
14-00 — 17-00 переліт з Женев до Києва.

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ПІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

	Вартість для двох туристів, €	Вартість для двох туристів, €
Авіарейс Київ-Женева та Женева-Київ (2x275 €)	550	
Оформлення візи (2x33 €)	70	
Страховання (2x7 €)	14	
Трансфер автобусом Женева-Морзін та Морзін-Женева		Загальна сума витрат однієї пари туристів (одна інклюзивна-турист та його супроводжуючий) до 3400 та на 400€
(2 туриста x 2 рейси x 40 €)	180	до 3800
Один номер у готелі Igloo на весь період туру (5 ночей)	1325	до 7900
День 1:		
Оренда ліжного обладнання та інвентарю (30 € + 80 €)	90	
Робота з інструктором 2 години на дві пари туристів (2x60 €)/2	120	
День 2:		
Оренда ліжного обладнання та інвентарю (30 € + 80 €)	90	
Робота з інструктором 2 години на дві пари туристів (2x60 €)/2	120	
Купівля ски-пасу на день (40 €+ 55 €)	95	
День 3-5:		
Оренда ліжного обладнання та інвентарю (30 € + 80 €)	90	
Купівля ски-пасу на день (40 €+ 55 €)	95	

<https://hoteligloo-morzine.com/>

РОЗРОБКА ІНКЛЮЗИВНОГО ГІРСЬКОЛИЖНОГО ТУРУ В НАПРЯМКУ УКРАЇНА-ФРАНЦІЯ

Нами було розглянуто способи просування інклюзивного гірськолижного туру за допомогою SMM і SMO, так як останнім часом саме ці сфери інтернет маркетингу є найефективнішими.

Висновки:

- ✓ Інклюзивний туризм спроможний залучити до подорожі будь-яку людину, незалежно від її можливостей та за умови забезпечення доступності до об'єктів туристичної інфраструктури.
- ✓ Інклюзивний процес розвитку туризму, який має на увазі доступність туризму для усіх, в плані пристосування інфраструктури туристичних центрів і об'єктів туристського показу до різних потреб усіх людей, у тому числі інвалідів, літніх, їх опікунів і членів сімей, людей з тимчасовими обмеженими можливостями, сімей з маленькими дітьми тощо, має розповсюджуватися і гірський туризм, який раніше вважався активним і менш доступним.
- ✓ Приклад Франції та доступності на гірськолижних курортах відпочинку для всіх вважається класичним, тому саме до цієї країни ми розробили тур.

ДЯКУЮ за УВАГУ!

Додаток В. Участь в науковій роботі

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний
технологічний університет

ПРОГРАМА
XVIII Всеукраїнської наукової ZOOM-конференції
студентів з розділу «Харчові технології» та
Наукової конференції здобувачів вищої освіти

11-13 травня 2022 року

Одеса 2022

СЕКЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ТА РЕКРЕАЦІЇ

Засідання

11 травня 2022 року об 11⁰⁰

ZOOM. Ідентифікатор 5030987866, пароль 2020

Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О.
Секретар – асп. Шенелєва О.В.

1. Оглядові екскурсії для школярів Прагою

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Головашич О.О.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., ст.викл. Торган В.В.

16

2. Плажний туризм Одеської області: перспективи інновацій

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Нестерчук О.О.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., ст.викл. Торган В.В.

3. Регіональний спортивно-екстремальний туризм: інклюзія екстриму

Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Ніколаско І.М.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., ст.викл. Торган В.В.

4. Регіональний оздоровчий туризм: проблеми та методи відродження

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Росінська В.Р.
Науковий керівник – к.т.н., доц. Тришин Ф.А.

5. Напрямки сталого розвитку регіонів через зелений туризм

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Каракаш А.В.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.т.н., ст.викл. Воскресенська О.В.

6. Сталі розвиток туристичних дестинацій в контексті сучасності

Студент СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Гузен Н.К.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О.

7. Сталість лікувально-оздоровчого туризму в регіонах України

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Гондюк Д.А.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.с.н., ст.викл. Іванченко В.С.

8. Розробка та просування весільних турів

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Завакевич І.М.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.т.н., ст.викл. Воскресенська О.В.

9. Шляхи впровадження пізнавальних турів

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Рибак А.О.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.с.н., ст.викл. Шекера С.С.

10. Розробка інклюзивного гірсько-лижного туру

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Савченко Є.В.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.с.н., ст.викл. Шекера С.С.

11. Розробка та просування релігійного туру з України

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Рахнянська В.І.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.с.н., ст.викл. Байрачна О.К.

12. Розробка та просування гастротуру в напрямку Україна-Італія

Студентка СВО «Бакалавр» ф-ту ТВтаТБ Сілецька М.С.
Науковий керівник – д.с.н., проф. Меліх О.О., к.с.н., ст.викл. Шекера С.С.